

Samrådsredogörelse

Detaljplan för del av Enskede Gård 1:1 i stadsdelen Enskedefältet, Dp 2017-09908

Innehåll

Sammanfattning	1
Bakgrund.....	3
Förslagets syfte och huvuddrag.....	3
Hur samrådet bedrivits	4
Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden.....	4
Allmänt om förslaget och utvecklingen	4
Allmänt om samrådet och planprocessen.....	7
Arkitektur och gestaltning	7
Kulturmiljö	8
Landskapsbild/ stadsbild.....	11
Olägenheter för grannar	11
Parker och grönområden	13
Social hållbarhet och jämställdhet	15
Barnperspektiv	16
Gator och trafik	18
Teknisk försörjning.....	21
Hälsa och säkerhet	22
Miljö- och klimataspekter	24
Övriga frågor	26
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	27
Föreslagna förändringar.....	28
Inkomna synpunkter	29
Statliga och regionala myndigheter och förbund	30
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	32
Övriga remissinstanser	34
Sakägare enligt fastighetsförteckning	35
Övriga, ej sakägare	54
Yttranden inkomna efter samrådstiden	81

Sammanfattning

I december 2017 beslutade stadsbyggnadsnämnden att planarbetet skulle påbörjas. I start-PM ingick utöver de 70 bostäderna även en ny förskola med fyra avdelningar, vilken senare exkluderats ur planen då Stadsdelsförvaltningen Enskede Årsta Vantör meddelat

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

att de inte längre har behov av den. Planen syftar till att möjliggöra 70 nya bostäder inom det aktuella området i en del av fastigheten Enskede Gård 1:1 i Gamla Enskede. Bostäderna föreslås uppföras som fem parhus och två flerbostadshus i fyra våningar.

Planförslaget sändes ut på samråd 2018-11-13 - 2019-01-11. Under samrådet har 252 yttranden inkommit, varav fyra inkom efter samrådstidens slut. Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget men framför synpunkter i sak, framför allt vad gäller hälsa och säkerhet, kulturmiljö samt den nya gatans utformning. De flesta sakägare och övriga boende som framfört synpunkter avstyrker planförslaget i sin helhet, och önskar att grönytan bevaras.

Under samrådstiden hölls fler protestaktioner mot förslaget. Protestgruppen Rädda Ängen i Gamla Enskede hade ett möte i början av januari 2019 med ca 100 deltagare. I samband med mötet byggde närboende en fullskalig modell tillverkad av byggnadsställningar av ett av de i planen föreslagna parhusen. Syftet var att visa förslagets faktiska volym och höjd. Skoleleverna på S:t Eriks Katolska skola som gränsar till planområdet protesterade under en förmiddagsrast mot planerna med banderoller och har skickat in en namnlista med protester mot byggnationen.

Länsstyrelsen anser att planen kan förverkligas utan att påtaglig skada på riksintresset behöver befaras men bedömer att planen kan komma att bli olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt till risken för översvämning och erosion. Länsstyrelsen vill att kommunen förtydligar hur hantering ska ske av förorenade massor, att det säkerställs att ras och skred inte kan ske inom planområdet och att dagvattenutredningen uppdateras med de delar som anses saknas till nästa skede. Länsstyrelsen råder kommunen att se över jämställdhetsanalysen samt hur och om S:t Eriks katolska skolas friyta tillgodoses i den parkyta som blir kvar. Alla dessa synpunkter kommer att utredas vidare i den fortsatta planprocessen med uppdaterade utredningar.

Flera sakägare och övriga boende är kritiska till hur den nya bebyggelsen förhåller sig till kulturmiljön i Gamla Enskede. Byggnadernas gestaltning och volym anses av flera boende inte passa in i området samt att exploateringsgraden är för hög. Man anser även att föreslagen landskapshantering går emot trädgårdsstadens ursprungliga ideal och önskar ha kvar parken som är välanvänd av både boende och skola. Många boende är även oroliga över den nya gatan och de eventuella risker gatan kan medföra för hälsan samt de boende och barn som rör sig i området. Flera sakägare påpekar olägenheter för grannar till följd av förslaget främst vad gäller insyn till befintlig bebyggelse. Samtliga

byggnaders översta våningar kommer att studeras och bearbetas i det fortsatta planarbetet för att se över byggnadernas volym. Den nya gatan kommer att avslutas med vändplan i det fortsatta arbetet för att säkerställa att gatan blir en trygg lokalgata inom området.

Med anledning av de synpunkter som framförts under programsamrådet kommer flera frågor att studeras vidare i det fortsatta detaljplanearbetet. Kontorets sammanfattande bedömning är att de inkomna synpunkterna och de frågor som ska studeras vidare kan hanteras i det kommande detaljplanearbetet.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Det huvudsakliga syftet med detaljplanen är att möjliggöra uppförandet av två lamellhus i fyra våningar och fem parhus inom fastigheten Enskede Gård 1:1 i Gamla Enskede, på en yta som idag består av en kvarterspark och en naturslänt. Genom en varierad typologi med både parhus och lamellhus anpassar sig de föreslagna nya tilläggen till de två olika skalorna på platsen, som är belägna i en kulturhistoriskt värdefull miljö, i nära anslutning till riksintresset Gamla Enskede trädgårdsstad och Sankt Eriks katolska skola, som grönklassats av Stadsmuseet.

Syftet är att tillskapa nya bostäder i ett kollektivtrafiknära läge i staden, där stor omsorg läggs vid detaljer som gör att de nya byggnaderna införlivar sig väl i den befintliga miljön. Plankartan reglerar att parhusen ska utföras med träfasad, då det bedöms vara ett respektfullt grepp för att relatera till villornas gestaltning och möta dessa i stadslandskapet. De nya flerbostadshusen får en markerad sockel, likt de befintliga smalhusen söderut. Sockeln utförs i tegel med ljus puts på våningarna ovanför. I plankartan regleras att takpåbyggnaderna är långt indragna från gavlar för att inte synas eller teckna sig som gavelmotiv sett från gatan, med syfte att minska påverkan på stadsbilden i och med att den äldre bebyggelsen saknar takpåbyggnader.

I naturslätten som avskiljer Sankt Eriks katolska skola från föreslagna lamellhus ska karaktären av naturmark i största möjliga mån bevaras. En särskilt värdefull gammal ek har fått en skyddsbestämmelse i planen, eftersom den inte kan ersättas med ett likvärdigt träd.

För att möjliggöra angöring till den nya bebyggelsen anläggs även en ny lokalgata söder om den föreslagna bebyggelsen, vilken löper mellan Handelsvägen vid planområdets östra ände, och

Enskedevägen i väst. I planförslaget redovisades under samrådsskedet två olika alternativ för den nya gatans avslut närmast Enskedevägen, i syfte att erhålla synpunkter som kan utgöra underlag för en bättre samlad bedömning inför granskningsskedet. Lamellhusens balkonger får inte sticka ut mer än 1,5 meter över den nya gatan, vilket har sin grund i Stadens riktlinjer gällande utformning av gator, och på en lägre höjd än 3,7 meter får inga utstickande balkonger anordnas, i syfte att säkerställa en god stadsmiljö i ögonhöjd.

Tre nya fickparker föreslås inom planområdet, vilka syftar till att stärka de parkytor som blir kvar efter exploateringen och möjliggöra en hög användbarhet i dessa. Parkerna får många gröna inslag som hämtat inspiration från trädgårdsstadens ideal, lekredskap för olika åldrar samt odlingslådor för nya och gamla boende i området.

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick under perioden 2018-11-13 - 2019-01-11. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, på stadsdelsförvaltningen i Gamla Enskede samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annons om samråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen *Mitt i* tisdag 13 november 2018. Samrådsmöte hölls 2018-11-27 i Fyrkanten, Tekniska nämndhuset, Fleminggatan 4, där ca 50 personer närvarade.

Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden

Läsanvisning

På grund av mängden inkomna yttranden så besvaras de synpunkter som har inkommit ämnesvis. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne. I nästa avsnitt *Inkomna synpunkter* redovisas alla inkomna yttranden, sammanfattade.

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget är möjligt att genomföra om förslaget anpassas med hänsyn till framförda synpunkter. Synpunkterna rör förorenade områden, ras och skred, skyfall och dagvatten.

Många boende anser att planförslagets huskroppar är för stora och höga och önskar främst att exploateringen uteblir så att de får behålla sin välanvända park, men om det beslutas att planarbetet ska fortgå önskas att exploateringen minskas ned. Alla delar av förslaget får kritik från boende i närområdet inklusive föreslagna mindre parkområden. Främst framförs kritik mot uppförandet av parhusen söder om villorna samt den nya bebyggelsens påverkan på kulturmiljön och riksintresset Gamla Enskede. Vad gäller de föreslagna mindre parkerna anser *flera boende* att föreslagna parkrum inte kan ersätta ytan som tas i anspråk och att de inte passar in i miljön. *En boende* är mycket positiv till planförslaget och anser att det är bra att den aktuella gräsytan bebyggs. Den skrivande menar att ytan inte används idag, utan att närboende använder detta som argument för att de inte önskar se byggnation på platsen.

Flera boende menar att planförslaget inte stämmer överens med flertalet styrande dokument som staden tagit fram. Som exempel lyfts att en grönyta tas i anspråk, vilket leder till att sociala värden försvinner som är en viktig del av det offentliga rummet för att möjliggöra ett stadsliv. Även tjänsteutlåtanden som staden tagit fram i tidigare skede i planprocessen anses *av boende* strida mot nuvarande planförslag. Det påpekas *av flera boende* att ett flertal av de utredningar som staden tagit fram står i konflikt med det gällande planförslaget och enligt *en boende* att framtagna fakta i planhandlingarna är förvrängda till projektets fördel. *Flera boende* önskar även tillägg i planförslagets utredningar samt att nya utredningar för området genomförs.

Några boende menar att parhusen får uppföras till en höjd av nio-tio meter vilket de menar i praktiken kan bli tre våningar och hänvisar till en rapport från Boverket samt Boverkets allmänna råd där det framgår att fasader kan vara beräkningsgrundande. *Några boende* hänvisar till en dom i MÖD där ett bygglov upphävdes för en takterrass eftersom den gav insyn över grannens uteplats. *De boende* påpekar samtidigt att domar i MÖD är prejudicerande. *En annan boende* anser att planförslaget strider mot miljöbalkens första kapitel som syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.

Brf Häradsdomaren 1, S:t Eriks katolska skola och flera boende anser att en objektiv bedömning i vägandet av allmänna och enskilda intressen inte har gjorts i detta fall och vill att staden gör en ny bedömning. *En annan boende* menar att det inte är ett allmänt intresse i planrättsligt avseende att tillgodose stadens behov med nya bostäder. *Brf Häradsdomaren 1* menar att exploateringen som

föreslås är marginell och att den inte kan motivera ingreppet i en park som är ett allmänt intresse då förslaget enbart gynnar enskilda intressen.

Flera boende anser att det finns bättre platser att bygga på och en boende anser att Sockenplan saknar förutsättningar för att bli ett attraktivt centrum om inte genomfartstrafiken begränsas kraftigt och att man därför bör fokusera på att utveckla andra områden.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Förslagets volymhantering kommer att studeras vidare utifrån inkomna synpunkter vad gäller samtliga byggnaders översta våningar.

Sedan Gamla Enskede byggdes har staden utvidgats kraftigt och det som en gång var förortsmiljö är idag en mycket mer central miljö. Stadsbyggnadsprojekt i denna del av staden kan ha andra ideal än de som redan är byggda. Detta betyder inte att de befintliga värdena får förvanskas. Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att befintlig boendemiljö inte kommer att få betydande påverkan av förslaget. Att bygga bostäder utan att några närboende påverkas är svårt att genomföra i Stockholm idag. Ett fokus till granskningshandlingarna kommer att läggas på att ta fram tydligare underlag gällande den nya bebyggelsens förhållande till den befintliga miljön i form av sektioner, illustrationer och beskrivningar.

Planförslaget följer gällande Översiktsplan. Stockholms stad växer och har ett högt uppsatt mål om antal byggda bostäder för att möta bostadsbristen. Detaljplanen syftar till att medge bostäder i ett kollektivtrafiknära och attraktivt läge. I alla projekt finns intressekonflikter som behöver vägas mot varandra. I aktuell detaljplan finns ett allmänt intresse av att skapa drygt 70 nya bostäder vilket behöver vägas mot bland annat påverkan på riksintresse för kulturmiljö, minskad grönyta och störningar för befintliga boende. Vad gäller utredningar som tagits fram under planprocessen är dessa vägledande och stadsbyggnadskontoret gör sedan en avvägning över vilka synpunkter man anser behöver bearbetas vidare och vilka som behöver lämnas till fördel för något som väger tyngre.

I Stockholms översiktsplan är de lokala utvecklingsmöjligheterna för varje stadsdel redovisade. Stadsbyggnadskontoret har genom politiken fått i uppdrag att utveckla de utpekade områdena i Översiktsplanen och Sockenplan är utpekad som ett område där viss stadsutveckling kan ske. I utvecklingen av alla stadsdelar i

Stockholm har bedömningar gjorts över vilka områden som är lämpliga att utveckla i förhållande till stadens stadsbyggnadsmål.

Allmänt om samrådet och planprocessen

Dialog med medborgare

Flera boende tycker det är synd att staden inte har haft en dialog i ett tidigt skede med befintliga fastighetsägare om samordningsfördelar och dialog om hur stadens gröna lungor kan utvecklas. De anser att planförslaget hade fått större kvaliteter om tidig dialog skett.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

I Plan- och bygglagen finns ett uttryckligt krav på insyn i den formella processen genom samråd för att få fram så bra beslutsunderlag som möjligt. Samrådet är den vanligaste formen av dialog i stadsbyggnadsprocesser i Stockholm stad och så är även fallet för denna detaljplan. Genom samrådet fångas synpunkter från remissinstanser, sakägare och övriga upp vilka påverkar det fortsatta arbetet efter avvägningar som Stadsbyggnadskontoret gör.

Arkitektur och gestaltning

Allmänt om arkitektur och gestaltning

Flera boende och Bostadsrättsföreningarna Häradsdomaren 1 samt Häradsdomaren 2 ifrågasätter arkitekturen och gestaltningen av byggnaderna i planförslaget. Bostadsrättsföreningarna Häradsdomaren 1 samt Häradsdomaren 2 och flera boende anser att byggnaderna passar dåligt in i stadsmiljön både vad gäller gestaltning och volym och det efterfrågas en bättre anpassning till befintliga byggnaders höga kulturvärden. En boende anser att balkongutformningen är för avvikande. Främst ifrågasätts parhusen av flera boende vars typologi inte anses passa in i området. Gestaltningen av parhusen anses främmande och flera boende anser att de står för nära befintliga villor. En annan boende upplever förslaget som ett försök att maximera vinsten för byggbolaget och inte att skapa god arkitektur. En boende anser att lamellhusens karaktär är främmande på platsen. Flera boende föreslår olika sätt att förändra förslaget och vissa skickar med skisser och ritningar. Att pröva brutet tak och istället för grönt använda naturträ för parhusen för att bättre passa in i området, att placera den nya gatan norr om byggnaderna istället, att vrida en av lamellerna och lägga parallellt med Enskedevägen istället samt att ersätta två parhus med ett större hus är några av de förslag som kommit in. Flera boende anser att om platsen ska utvecklas bör man enbart bygga flerbostadshusen och inte parhusen.

Exploateringsgrad

Bostadsrättsföreningarna Häradsdomaren 1 samt Häradsdomaren 2 och flera boende anser att exploateringsgraden är för hög och att byggnaderna kommer skugga det grönområde som blir kvar samt de befintliga byggnaderna. *Flera boende* anser att huskropparnas volymer är för stora och oproportionerliga i förhållande till befintlig bebyggelse, att de utgör ett främmande inslag på platsen.

Byggnadernas höjd föreslår *flera boende* ska sänkas. *En boende* föreslår max två våningar för samtlig bebyggelse. *En annan boende* föreslår max tre våningar för lamellhuset. *Två boende* menar att skalan inte är anpassad till Katolska skolan. *En annan boende* menar att bebyggelsens volym och skala inte ger en mjuk övergång till befintliga flerbostadshus samt småhusbebyggelsen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

I det fortsatta arbetet kommer samtliga byggnaders översta våning att studeras vidare för att minska volymen av bebyggelsen så att påverkan på villorna samt grönytan ska minska något. Syftet med detaljplanen är att stor omsorg vid den nya bebyggelsen ska läggas vid detaljer för att på så sätt införlivas i den befintliga miljön. De föreslagna byggnaderna är en våning högre än den befintliga bebyggelsen. Lamellhusen är fyra våningar, befintliga lamellhus är tre våningar. Parhusen är tre våningar, befintliga villor är på en och en halv till två våningar. Parhusen som ligger söder om villorna regleras att utföras med träfasad som anspelar till villornas gestaltning men på ett nutida sätt. Val av lameller i väster i planområdet och sedan parhus i öster anser

Stadsbyggnadskontoret ger en mjuk övergång från befintlig villabebyggelse i norr, till parhus i söder till lamellhus i väster.

Kulturmiljö

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Länsstyrelsen anser att planen kan förverkligas utan att påtaglig skada på riksintresset befaras men påpekar samtidigt att lokala kulturhistoriska värden påverkas genom att den befintliga parkmarken bebyggs. *Länsstyrelsen* påpekar vikten av att hänsyn tas till befintliga kulturmiljövärden i placering och utformning av den planerade bebyggelsen. *Stadsdelsnämnden* har förståelse för att förtätning är nödvändig även i villaområden i ett Stockholm som kraftigt expanderar. *Stadsdelsnämnden* anser att är det viktigt att bebyggelsen anpassar sig till befintlig miljö så att inte de kvaliteter som finns i området går förlorade. De påpekar att parhusen är för höga och förordar att terrasserna istället för halvt slutna byggs helt öppna. *Stadsmuseet* tillstyrker förslaget med erinran om vissa anpassningar gällande skala och gestaltning. Lamellhusen menar museet bör anpassas i höjd och volym för att inte konkurrera med eller skymma S:t Eriks katolska skola på fastigheten Godsägaren

19. Vidare menar Stadsmuseet för att undvika förvanskning av trädgårdsstadens välbevarade karaktär bör parhusen anpassas till intilliggande villor vad gäller höjd och skala. *Rådet till skydd för Stockholm skönhet (Skönhetsrådet)* anser att grönytorna tillsammans med husen från 40-talet utgör områdets ursprungliga planläggning och därför även har ett kulturhistoriskt värde. *Skönhetsrådet* ställer sig ändå positiv till förslagen som ersätter naturmarken. Parhusen anser *Skönhetsrådet* bör sänkas med en våning och menar att det är omotiverat att parhusen ger ett intryck av att vara tre våningar när de är två och en halv våning. Även lamellhusen anser *Skönhetsrådet* bör sänkas genom att teknikvåningen görs så liten som möjligt. Med de justeringarna kommer den nya bebyggelsen ansluta till de befintliga husen menar *Skönhetsrådet*.

Brf Häradsdomaren 1 och Brf Häradsdomaren 2 samt flera boende menar att områdets karaktär och estetiska uttryck förändras till det negativa och att planens ursprungliga idé med trädgårdsstaden som modell förvanskas. Vidare anser de båda *bostadsrättsföreningarna* och *flera boende* anser att hänsyn inte tagits till riksintresset Gamla Enskede och menar att samtliga inslag, helheten av förslaget, byggnaderna som anses bli för dominerande samt fickparkerna, inte passar in i trädgårdsstaden. Den nya gatan lyfter *flera boende* som ett avvikande inslag i trädgårdsstaden eftersom den är rak och saknar både häckplantering och förgårdsmark. *Flera boende* påpekar att även om ytan inte ligger inom riksintresseavgränsningen så upplevs den som en del av Gamla Enskede och borde även behandlas därefter. *Ett par boende* belyser att som småhusägare får man krav från bygglov att anpassa sina hus till trädgårdsstadens karaktär, att det är svårt att få bygglov ens för små förändringar på sina hus. De motsätter sig därför till ett förslag som inte alls bygger på trädgårdsstadens ideal och vill ha förklaringar och argument för en sådan avvägning.

En boende anser att planbeskrivningens formulering kring stadsbild är felaktig och att planförslaget har stor påverkan på stadsbilden i området. *Flera boende* anser att konsekvenser för kulturmiljön är betydande och hänvisar till dokument från 1983. *Två boende* motsätter sig kulturmiljöutredningens analys som kommer fram till att riksintresset skadas lokalt och menar istället att riksintresset bör ses i sin helhet. *En annan boende* menar att kulturmiljöutredningen är av dålig kvalitet. För stort fokus i kulturmiljöutredningen *anser en annan boende* har lagts på hur de nya byggnaderna upplevs söderifrån, från Sockenplan, och inte hur exempelvis parhusen upplevs från det befintliga småhusområdet norr om planområdet. *En annan boende* hänvisar till stadsmuseets yttrande där de lyfter att

flerbostadshusen bör underordna sig skolan och parhusen anpassas till småhusens skala. *Bostadsrättsföreningen Häradsdomaren 2* lyfter bland annat Riksantikvarieämbetets beskrivning av området samt Unescos rekommendation över förhållningssätt till kulturhistoriska landskap. Föreningen menar att man med hänvisning till detta måste se området som en helhet i förhållande till riksintresset och att den aktuella ytan inte är något som kan ses ligga utanför riksintresset.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att förslaget inte får betydande påverkan på riksintresset, vilket Länsstyrelsen inte har motsatt sig i sina remissvar.

För att skolan skulle fortsätta vara synlig från Sockenplans cirkulationsplats under den lövfria delen av året skulle det västra lamellhuset behöva sänkas med minst två våningar, vilket inte bedöms realistiskt för projektet och skolans begränsade betydelse för stadsbilden. Även vid en sådan sänkning skulle skolbyggnadens arkitektur inte komma till sin rätt, och förståelsen för skolbyggnadens funktion och ursprungsplanens tanke om placering skulle trots det minska. I det fortsatta arbetet kommer samtliga byggnaders översta våning att studeras vidare för att minska volymen av bebyggelsen.

Den nya bebyggelsen kommer att utgöra en ny årsring i området. Syftet med detaljplanen är att stor omsorg vid den nya bebyggelsen ska läggas vid detaljer för att på så sätt införlivas i den befintliga miljön. Parhusen som ligger söder om villorna regleras att utföras med träfasad som är tänkt att vara en vågig träpanel som bryter ned husens skala och refererar till en klassicerande dekorativ träbyggnadstradition som finns i Gamla Enskede.

De delar av parken som blir kvar bevaras där så är möjligt, med en ökad användbarhet och programmering. Naturslänten behålls och ger ett respektavstånd runt skolan. Gångstråket från Hemmansvägen mot Sockenvägen och gångvägen söder om skolan behåller till stor del sin karaktär. En av grundidéerna för den nya programmeringen av de fickparker som skapas är trädgårdsstadens ideal, med varierad och omväxlande natur.

En ny lokalgata är nödvändig för de nya byggnadernas angöring. Ur kulturhistoriskt perspektiv är en gata utan vändplan att föredra. En genomgående gata påverkar säkerheten i området negativt varför Stadsbyggnadskontoret kommer gå vidare med förslaget om

en gata med vändplan. Förgårdsmark intill gatan har undvikits för att spara så mycket yta som möjligt till de offentliga parkytorna.

Stadsbyggnadskontoret hänvisar till kulturmiljöutredningen som bedömer att trädgårdsstaden Gamla Enskede har en svag kontakt till aktuellt planområde varför den negativa påverkan bedöms som marginell.

I det fortsatta arbetet kommer samtliga byggnaders översta våning att studeras vidare för pröva att minska volymen av bebyggelsen.

Landskapsbild/ stadsbild

Stadsmuseet påpekar att det finns en risk för allt för mycket hårdgjord kring husen vilket bör undvikas. En boende hänvisar till stadsmuseets yttrande och anser att förslaget innebär för mycket hårdgjord yta vilket inte passar in i trädgårdsstaden.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret har placerat den föreslagna bebyggelsen med ett medvetet respektavstånd till befintlig bebyggelse och med ambitionen att skapa så mycket offentlig yta i anslutning till byggnaderna som möjligt. Lamellerna regleras utan förgårdsmark mot den nya lokalgatan och med förgårdsmark mot parkområdet för att bibehålla så mycket parkmark som möjligt. Parhusen är något indragna från gatan vilket möjliggör för förgårdsmark med plantering mot gatan.

Olägenheter för grannar

Många boende anser att både boende i lamellhusen och villorna kommer bli påverkade av insyn som de nya byggnaderna medför vilket av de boende anses integritetskränkande och otryggt. Några boende menar att uthyrning via uthyrningssajter ökar vilket medför en risk att bli uttittad av flera olika sällskap.

Flera boende anser att den nya vägen innebär kraftigt ökad trafik som ökar buller, utsläpp och osäkerhet framförallt för barn som vistas i området. En boende vill se utvärderingar för risker och hälsokonsekvenser av en ny bilväg i området

Flera boende anser att de föreslagna radhusen skulle medföra att boende i villorna får sina tomter och byggnader skuggade i för hög utsträckning, med avsaknad av solljus som påverkar trädgårdarnas växtlighet. En boende påpekar att solstudien som gjorts enbart visar sommarhalvåret, övrig del av året kommer de nya husen skugga villatomterna. En annan boende menar att det behövs en utökad

solstudie vid fler tidpunkter över året samt en analys av hur påverkan har viktats mot andra frågor.

Flera boende oroar sig också över en värdeminskning av befintliga villor och lägenheter till följd av planförslaget. En boende nämner att lamellhusen mot Sockenvägen inte har fått bygga balkonger mot väster utan mot nordost, där den föreslagna bebyggelsen nu kommer uppföras.

En boende påpekar att de befintliga lamellhusen kommer att vara omringade av gator både söder och norrut vilket påverkar det bullerstörda läget intill Sockenvägen än mer. En boende är orolig över att en av fickparkerna kommer ligga intill tomten och att detta kommer medföra en olägenhet då dennes villa är lyhörd och förskolegrupper troligen kommer vistas i fickparken under dagarna. Två boende oroas över störande ljud under och efter byggtid. En boende flyttade till sin lägenhet för att få lugn, arbetar natt och är övertygad om att de nya planerade husen och byggnationen gör att hen inte kan bo kvar och önskar hjälp från staden att hitta en ny lägenhet då personen har grav tinnitus. En annan boende vill att man gör en utredning kring om vibrationer kommer påverka kringliggande hus. Några boende anser att fler utredningar behövs över hur området kan hantera fler boende med tanke på brist på plats på vårdcentral och skolor/förskolor.

Ett par boende har en närstående familjemedlem som bor intill planområdet vars sjukdomstillstånd gör att denna riskerar att drabbas både under och efter byggtiden då personen är beroende av fasta rutiner och en lugn miljö för att klara av att bo på egen hand.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Lufikvaliteten i området är och förväntas förbli fortsatt god. Den nya lokalgatan förväntas generera små trafikmängder. Gatan kommer dels att ha en vändplan så att det inte går att köra genom området och dels ha en fartdämpande avsmalning i korsningen mellan Mellanparkens gång- och cykelväg för att öka tryggheten. I det fortsatta planarbetet kommer gatan att bearbetas vidare för att minimera eventuella risker.

Solljusstudier kommer att studeras vidare och ytterligare kommer att tas fram i det fortsatta arbetet. När solstudier tas fram så studeras framför allt situationen kring vår- och höstdagjämning, solförhållandena är samma för dessa två dagar. I och med att solen står lågt på himlen under de mörkaste delarna av året är det svårt att dra slutsatser från en solstudie på vintern i och med att även mycket låg bebyggelse kastar långa skuggor.

Att bygga bostäder utan att några närboende påverkas är svårt att genomföra i Stockholm idag. I alla projekt finns intressekonflikter som behöver vägas mot varandra, i aktuell detaljplan finns ett allmänt intresse av att skapa 70 nya bostäder vilket behöver vägas mot bland annat påverkan på riksintresse för kulturmiljö, minskad grönyta och störningar för befintliga boende. Vad gäller insyn till befintlig villabebyggelse kommer parhusen översta våning att studeras vidare i det fortsatta planarbetet. Stadsbyggnadskontorets ambition är att ge förutsättningar för en attraktiv boendemiljö som många kommer att vilja bo i, kontoret ser inte att den föreslagna bebyggelsen skulle leda till en värdeminskning av fastigheterna i området.

En ny förskola med fyra avdelningar fanns från början med i planförslaget vilken senare exkluderats ur planen då Stadsdelsförvaltningen Enskede Årsta Vantör meddelat att de inte längre har behov av den.

Respektive byggaktör ansvarar för att sprängningsarbeten och övriga frågor gällande byggtid hanteras för att minimera störning. Staden ansvarar för utbyggnad av allmän plats. Viss störning är oundviklig vid byggprojekt. Den nya gatan förväntas inte öka bullernivån i området över oacceptabla nivåer. Buller- och vibrationsutredningen kommer att uppdateras i det fortsatta planarbetet.

I det kritiska behovet att utveckla Stockholm med fler bostäder, vilket resulterat i mycket höga bostadsmål, kan tyvärr inte hänsyn tas till enskilda individers behov. I en stad som växer är det ofrånkomligt att det tillfälligt blir störningar i människors närområden för en tid. Förhoppningsvis finns lösningar om situationen inte är hållbar för den enskilda boende under tiden som byggnation pågår.

Parker och grönområden

Stadsdelsnämnden understryker förvaltningens krav på grönkompensation då naturmark tas i anspråk och menar att det blir extra viktigt att stärka närliggande grönområden med grönkompensation. Trafikkontoret vill att staden ser över gestaltningen av parkytorna så att den parkmark som är kvar får en mer inbjudande och tydlig offentlig karaktär och menar att det då viktigt med tydliga entréer och sammanhållande ytor. Trafikkontoret vill ha en redovisning av påverkan på befintliga träd på grund av eventuell grundläggning av mur vilket i så fall behöver kompletteras i planbeskrivningen.

Hysesgästföreningen vill upplysa om att bidrag kan sökas hos Boverket för utveckling av gårds/parkmiljö.

Flera boende anser att parken ska vara kvar då den är mycket omtyckt och används av många boende till vardags samt att parken utgör en viktig del i trädgårdsstadens karaktär. *Många av de boende* anser att parken är viktig för lek och rekreation, både för skolbarnen i Katolska skolan men även boende som använder ytan för picknick, solning, bollsport, hundpromenader m.m. *En boende* menar att parkområdet behövs för skolbarnen då deras skolgård enbart består av asfalt. *En annan boende* anser att den föreslagna grönkompensationen inte är tillräcklig kompensation för de ytor som försvinner i parken. *Flera boende* anser att parken borde rustas upp och utvecklas istället för att bebyggas eftersom den behövs när flera platser i området förtätas och många fotbollsplaner försvinner i området och grönområdena blir färre vilket ökar belastningen på de grönytor som blir kvar.

Flera boende menar att grönområden som denna saknas i området och *en boende* påpekar att platsen är det enda plana grönområdet i stadsdelen. *En boende* framhåller att slänten som föreslås sparas används mycket sparsamt av områdets barn och en annan anser att den kommer ligga i ständig skugga. Fickparkerna anser *flera boende* inte kan ersätta den park som tas i anspråk och menar att det som är kvaliteten med platsen är den öppna ytan och det gröna promenadstråk som finns idag. *En boende* påpekar att den fickpark som föreslås i planområdets östra hörn riskerar att bli otrygg och locka till sig oönskade aktiviteter då den blir relativt insynsskyddad. *En annan boende* påpekar att just den ytan används flitigt av villaägare. *En boende* menar att flera mindre parkområden likt fickparkerna redan finns i området och att de drar till sig personer med missbruksproblem. *Flera boende* påpekar att de lekparken som finns i området blir mer och mer monotoma och att oprogrammerade ytor som denna behövs i Gamla Enskede. *En boende* anser att de föreslagna fickparkerna blir solfattiga.

En boende påpekar att istället för att bebygga grönytor som inte visar på större biologisk mångfald kan man utveckla mångfalden och förbättra de ekologiska värdena. Samma boende föreslår att parhusen tas bort och att ytan istället utvecklas till parkområde. En boende undrar om det beaktats att bebyggande av den sista större grönytan i Enskede påverkar ekhabitatet. *Flera boende* föreslår att parken utvecklas med förskola istället för bostäder. *En boende* menar att träden i anslutning till området som planeras bevaras, inte går att bevara, utan att dessa kommer att behöva fällas då de skadas av byggnationen. *Två boende* anser att det bostadstillskott som

planen ger inte står i relation till den förlust ingreppet i parken gör. *En boende* menar att spontan utevistelse och rörelse bli svårare att åstadkomma om parkytan försvinner. *En annan boende* påpekar att de som valt att bo där gjort det för att det är stadsnära men med mer grönytor och djurliv.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Projektet kommer att omfatta grönkompensationsåtgärder.

Åtgärder planeras i form av förstärkning av grönytor vid Sockenplan. Former för denna förstärkning ska studeras vidare i det fortsatta planarbetet.

En förskola med fyra avdelningar var planerade i projektet, vilken senare exkluderats ur planen då Stadsdelsförvaltningen Enskede Årsta Vantör meddelat att de inte längre har behov av den.

I och med programmeringen av de nya fickparkerna, med en väl gestaltad och genomtänkt planering av växtlighet och funktioner, kan området ändå fortsatt komma att användas som kvarterspark med rekreativa inslag. Rotkartering av träd kommer att genomföras i det fortsatta planarbetet för att säkerställa att träd kan bevaras under etableringsskedet. En större ek finns inom planområdet som avses sparas och därför har försetts med skyddsbestämmelse i plankartan.

I den uppdaterade barnkonsekvensanalysen kommer en beskrivning av hur parkområdet som blir kvar anses vara tillräcklig för skolans verksamhet. I det fortsatta arbetet kommer också en utökning av de offentliga ytorna inom planområdet att utredas.

Inom stadsutveckling finns nästan alltid olika intressekonflikter. I aktuellt projekt finns en konflikt gällande målet att skapa fler bostäder i ett kollektivtrafikhärläge mot intresset att bevara plan parkmark med uppvuxna träd och vissa naturvärden.

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att trots att grönytan minskar till följd av planförslaget kommer parkområdet som blir kvar att fortsatt kunna användas som kvarterspark med rekreativa inslag.

Social hållbarhet och jämställdhet

Länsstyrelsen tycker det är positivt att staden tagit fram en jämställdhetsanalys men menar att analysen brister i sin metodbeskrivning vilket gör det svårt att följa vissa slutsatser som gjorts. Förslaget innebär att hela den plana gräsyten i parken försvinner och enligt Länsstyrelsen framgår det inte tydligt vilka

konsekvenser detta har ur ett socialt perspektiv och om det finns förslag på hur och om detta områdes funktion kan ersättas på något annat sätt. *Länsstyrelsen* påpekar också att det saknas en beskrivning av eventuella negativa konsekvenser i jämställdhetsanalysen och även i planbeskrivningen.

En boende menar att förslaget bryter mot planeringsinriktningen att *All stadsplanering ska vara socialt värdeskapande* då förslaget inte skapar några nya sociala värden utan snarare tar bort värden, och minskar lokalsamhällets möjlighet till att stärka den sociala hållbarheten, närhet till mötesplatser och tillgång till offentliga rum för spontana eller planerade kulturaktiviteter. *En annan boende* hänvisar till jämställdhetsperspektivet och den utredning som tagits fram som visar att fler kvinnor än män rör sig i området och att det därför är extra eftersträvänsvärt att spara denna yta.

Bostadsrättsföreningen Häradsdomaren 2 anser att platsbesök som redovisas i Jämställdhetsanalysen inte kan tala för hur ytan används av de boende eller skolan eftersom besöket skedde en måndag i början på mars under kontorstid.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Jämställdhetsanalysen kommer att uppdateras i det fortsatta planarbetet med ett tydliggörande av metod och de konsekvenser planförslaget har ur ett socialt perspektiv och hur området planeras kunna ersättas. Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att trots att grönytan minskar till följd av planförslaget kommer parkområdet som blir kvar att fortsatt kunna användas som kvarterspark med rekreativa inslag, med ett större fokus på barn.

Barnperspektiv

Länsstyrelsen efterlyser en beskrivning på vilket sätt den nya lekplatsen och fickparkerna kan nyttjas av S:t Eriks katolska skola som idag är beroende av parkområdet som grön friyta. En redogörelse för hur den grönyta som bevaras efter exploatering anses vara tillräcklig för skolans verksamhet efterfrågas också.

S:t Eriks katolska skola m.fl och *flera boende* är oroliga över vad planförslaget har för konsekvenser för barnen i skolan som använder parken för lek och gymnastiklektioner. *S:t Eriks katolska skola m.fl.* menar att fördelarna planen ger inte kan väga upp de negativa konsekvenser förslaget har för barnen, barnens föräldrar och personal. De menar att barnperspektivet inte har tagits på allvar då skolan har en egen skolgård som enbart ger 6 kvm friyta per barn och Boverkets rekommendation är 30 kvm friyta per barn. Det är anledningen till att skolan nyttjar parken för att möjliggöra lek och utevistelse så som fotboll, brännboll, volleyboll, tävlingar, skidåkning och andra vinteraktiviteter. Skolan anser att en

försämring av tillgängligheten till fria ytor i skolans närområde inte är förenligt med barnperspektivet eller Barnkonventionen. De anser också att det saknas en sammanvägning av vilken miljöpåverkan förslaget har, som väger in barns behov av miljöer och utevistelse.

En boende påpekar att barnkonsekvensanalysen pekar på allvarliga brister. *Många boende* är oroliga att den nya gatan ska medföra mer trafik och att miljön blir osäker för de barn som kommer passera området framförallt på väg till skolan men också Enskede IP och Sockenplan. *Flera boende* befärar att bilar kan komma att ta den nya vägen som en smitväg vilket skulle innebära en risk för de barn som rör sig i området.

En boende menar att parken planerades för att ge barn utan trädgård möjlighet till lek, att tillgodose det generella behovet av rekreation för den katolska skolan som nyttjar ytan för lek och gymnastiklektioner. *Nätverket BUMS* hänvisar till forskning om barns utemiljö och påpekar vikten av naturliga miljöer som plats för barns lek och utveckling vilket anlagda lekplatser inte kan ersätta. Nätverket påpekar att denna park är en skatt för områdets och skolans barn och räknar upp flertalet anledningar till varför den är för värdefull för att bebyggas. *Flera boende* menar att möjlighet för spontan aktivitet på trygga platser är viktigt för barns hälsa. *En boende* anser att fickparker endast tillgodoser behov för små barn, medan ungdomar använder parken till aktiviteter som kräver stor yta. *En annan boende* är orolig över att planförslaget kommer innebära att barn i området kommer tillbringa mer tid inomhus. *En boende* påpekar att hens favoritlekplats kommer försvinna och att det blir farligt för den boendes katt med fler vägar och bilar.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Barnkonsekvensbeskrivningen kommer att uppdateras. I uppdateringen kommer en beskrivning av hur parkområdet som blir kvar anses tillräcklig för skolans verksamhet finnas med. I det fortsatta planarbetet kommer det även utredas om en utökning av de offentliga ytorna inom planområdet är möjlig.

Gällande oro för barn och den nya gatan, se ställningstagande under rubriken Gator och trafik.

Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att trots att grönytan minskar till följd av planförslaget kommer parkområdet som blir kvar att fortsatt kunna användas som kvarterspark med rekreativa inslag, men med ett större fokus på barn. Parkdelen som kallas för skogsbacken föreslås fortsatt vara oprogrammerad för möjlighet till spontanlek för skolbarnen. I delen som kallas för mellanparken

föreslås en lekpark för 7-12 åringar med utmanande lekredskap och i det östra parkområdet föreslås en samlingsplats för förskolebarn.

Gator och trafik

Biltrafik

Storstockholms lokaltrafik uppmärksammar att detta projekt sammanfaller med byggtiden för den utbyggda tunnelbanan vilket medför att mycket byggtrafik ska samordnas och att det är viktigt att bussen framkomlighet beaktas under byggtiden. *Storstockholms lokaltrafik* förordar att staden väljer det alternativ av gatuutformning som avslutas med en vändplan för att hantera trafiksituationen i området. En trafiklösning där anslutning till lokalgata sker via Sockenvägen menar *Storstockholms lokaltrafik* är att föredra för att främja framkomlighet på Enskedevägen där både byggtrafik och buss i linjetrafik trafikerar. *Trafikkontoret* förordar gatualternativet med vändplan men att man samtidigt möjliggör för en flexibilitet i planen för en framtida utfart. De önskar att området i plankartan mellan föreslagen vändplan och Enskedevägen planläggs som allmän platsmark GATA istället för PARK. *Trafikkontoret* har då större rådighet över marken i framtiden. I det fortsatta arbetet önskar *Trafikkontoret* att endast ett utformningsalternativ av lokalgata redovisas i plankartan. *Trafikkontoret* påpekar att det är viktigt med plats för belysning inom den allmänna platsmarken om minst 0,5 meter, att utrymme för eventuell stödmur i gatusektionen studeras och att det finns gångbanor på båda sidor gatan. De ser positivt på förslag om hastighetsdämpande åtgärder. *Rådet till skydd för Stockholms skönhet* förordar alternativet med utfart mot Enskedevägen och påpekar att det samtidigt blir viktigt med åtgärder som ingriper mot oönskad genomfartstrafik.

Många boende är negativa till den nya gatan och oroar sig för mer trafik än beräknat och riskerna det kan orsaka för barn och övriga i området. *En boende* vill se utvärderingar för risker och hälsokonsekvenser av den nya gatan i området. *En boende* menar att trafiken riskerar att öka när föräldrar som lämnar av sina barn får möjlighet att köra in där. *En annan boende* undrar hur staden gjort bedömningen att den nya gatan kommer generera små trafikmängder och vad som ligger till grund för den bedömningen. *Flera boende* är oroliga för att den nya gatan riskerar att bli en smitväg från Nynäsvägen. *Flera boende* anser att om det ska bli en ny gata fodras en vändplan eftersom den annars riskerar att bli en smitväg om den är genomgående. *En annan boende* är orolig att en in- och utfart mot Handelsvägen kommer leda till en trafikökning på Handelsvägen och i korsningen mellan Sockenvägen/Handelsvägen, vilket är en viktig skolväg för elever i Enskede skola, och menar att

gatan redan är en säkerhetsrisk för barn då den saknar separat cykelbana.

En boende anser att gatan är onödig och tar upp för mycket plats.
En annan boende påpekar att lamellhusen får trafik på bägge sidor om huset och en annan boende menar att Gamla Enskede redan idag är omgärdat av hårt trafikerade vägar och inte behöver mer trafik.
En annan boende föreslår att gatan ska tas bort ur förslaget och att man istället ska utgå från befintlig infrastruktur.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

I det fortsatta planarbetet kommer staden att arbeta vidare med det alternativ av gatuutformning som avslutas med en vändplan. Stadsbyggnadskontoret bedömer att det är en lämpligare lösning för att undvika genomfartstrafik och möjliggöra en tryggare miljö för barn som rör sig i området vilket vägs tyngre än konsekvenserna för kulturmiljön i denna fråga. En eventuell framtida utfart mot Enskedevägen kommer inte att möjliggöras i det fortsatta planarbetet eftersom detta inverkar för mycket på den kvarvarande parkytan. Ytan mellan föreslagen vändplan och Enskedevägen kommer därför inte planläggas som Trafikkontoret föreslår med allmän platsmark GATA istället för PARK. Stadsbyggnadskontoret tar med sig trafikkontorets synpunkter angående gatusektionens utformning och ser över sektionen till nästa skede.

Den föreslagna gatan är nödvändig för att boende till de nya byggnaderna ska kunna angöra vilket inte är möjligt med enbart den befintliga infrastrukturen. Gatan kommer generera små trafikmängder då det är en mindre lokalgata som ska serva de nya bostäderna och som avslutas med en vändplan. För att öka säkerheten för skolbarnen och andra som rör sig i området har en fartdämpande avsmalning föreslagits i korsningen med Mellanparkens gång-och cykelväg. Avsmalningen utgörs av ett lågt, marktäckande buskage i kombination med ett träd som är högt uppstammat, så att sikten inte skymms. Det finns inga lokaler eller målpunkter utmed gatan, och gatan görs med minimimått och avsmalning. Därför bedöms gatan inte bli attraktiv för hämtning/lämning till skolan.

Bil- och cykelparkering

Trafikkontoret vill att P-tal för cykel förtydligas och följer stadens riktlinjer och önskar beskrivning av hur projektet kommit fram till föreslagna p-tal för bil. Gällande föreslagen parkering på kvartersmark i anslutning till allmän platsmark ser Trafikkontoret en trafiksäkerhetsrisk eftersom parkeringen kommer kräva backrörelser och det ligger en skola närheten. De önskar att staden

tar fram en alternativ lösning. *Trafikkontoret* förordar att parkering för rörelsehindrad anordnas i garage med anledning av risk för backrörelser på gångbanan och önskar att planbestämmelsen om parkering för rörelsehindrad tas bort. I ett medskick till det fortsatta planarbetet anser *Trafikkontoret* att cykelparkering inomhus bör separeras från biltrafik så långt det är möjligt. Cykelparkeringar utomhus ska vara belägna nära entréer, ha tak och erbjuda möjlighet till ramlåsning. Samt utrymmen för eventuella lådcyklar och lånecyklar bör finnas.

Två boende tror inte att föreslagna bilparkeringsplatser kommer att räcka till. *En boende* menar att befintliga kanstensparkeringar för bil kommer belastas i området av de tillkommande bilarna och *en annan boende* menar att det behövs en trafikutredning över parkeringsplatserna. *En annan boende* föreslår att bilparkeringsmöjligheter tas bort från planförslaget och att parkering istället hänvisas till Sockenvägen. Dels för att uppmana till beteendeförändring hos privatpersoner och för att lättare nå stadens hållbarhetsmål, dels för att bilparkering är ett ineffektivt utnyttjande av marken, inte minst ur dagvattensynpunkt.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Planbeskrivningen kommer att uppdateras med tydligare beskrivning över hur p-talen följer stadens riktlinjer.

Stadsbyggnadskontoret håller med om att alltid försöka minimera backande rörelser ut mot gata. I detta fall gäller det en lågt trafikerad gata där det inte finns någon lösning som inte skulle medföra ytterligare påverkan på de grönområde som blir kvar. Stadsbyggnadskontoret kommer därför inte ändra radhusens föreslagna parkeringsplatser. Gällande parkering för rörelsehindrad kommer det prövas med placering i garage istället. Stadsbyggnadskontoret tar med sig de övriga synpunkterna gällande cykelparkering från Trafikkontoret i det fortsatta planarbetet.

Stadsbyggnadskontoret följer riktlinjerna "Modell för projektspecifika och gröna parkeringstal". Modellen innebär att flexibla och projektspecifika parkeringstal tillämpas i den meningen att antalet parkeringsplatser som byggs anpassas efter den specifika situationen i varje projekt. Området ligger kollektivtrafiknära vilket minskar behovet av bil för de kommande boende. Byggaktörerna kommer att genomföra flera åtgärder med bland annat bilpool vilket syftar till att hålla nere behovet av antalet parkeringsplatser. Hur föreslaget p-tal för bil tagits fram kommer tydliggöras i den uppdaterade planbeskrivningen.

Tillgänglighet

Trafikkontoret önskar mer information om hur tillgängligheten uppnås enligt BFS2011:5 exempelvis lutningar och material på gångytor som uppfyller kraven.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kommer att förtydliga planbeskrivningen över hur tillgänglighetskrav uppnås.

Teknisk försörjning**Vattenförsörjning, spillvatten**

Stockholm Vatten AB påpekar att en utbyggnad av VA systemet kommer att krävas för att kunna tillgodose de nya fastigheterna gällande vatten- och avloppsförsörjning. Vattenanslutning föreslås via Sockenvägen alternativt Enskedevägen. En ny distributionsledning kommer också att behövas till de framtida fastigheterna. Trycknivån runt om området för exploatering varierar och om nödvändig trycknivå inte kan uppnås är det fastighetsägarens ansvar att uppnå tillräcklig tryckstegring. För spillvatten finns idag en kombiledning från Hemmansvägen till Sockenvägen men *Stockholm Vatten AB* påpekar att en utbyggnad av ledningsnätet kommer att behöva göras i den nya lokalgatan.

Dagvatten

Länsstyrelsen efterlyser att kommunen tar hänsyn till klimatfaktor vid utredning av 100-årsregn. Kommunen behöver till nästa skede undersöka den mängd skyfall som ansamlas på gator vid ett eventuellt 100års regn med klimatfaktor för att se till att blåljusfordon kan framföras på väg. Kommunen behöver också tydligt redovisa vart vattnet tar vägen och ansamlas vid ett skyfall. Kommunen bör se över reglering i plankartan för planerad bebyggelse och marken med hänsyn till översvänningsrisker, framförallt i planområdets östra del. Kommunen bör även se över regleringen för komplementbyggnad så att dessa inte hindrar flödesvägar. *Stockholm Vatten AB* påpekar att för fungerande dagvattenlösning inom fastighetsgränsen är LOD nödvändigt då det idag saknas en lokal dagvattenledning i närområdet.

Ei/Tele

Ellevio AB önskar bli kontaktade för ledningssamordning.

Energiförsörjning

Stockholm exergi upplyser om att det inom planområdet finns befintliga fjärrvärme- och/eller fjärrkyla-ledningar och önskar tidig samordning för att kunna planera eventuella ledningsomläggningar och nya ledningsdragningar. Åtgärder i distributionsanläggningar utförs av Stockholm exergi och bekostas av byggaktören.

Avfallshantering

*Stockholm Vatten AB vill att staden utreder om ett maskinellt sophanteringssystem kan användas, exempelvis bottentömmande behållare. De uppmärksammar också att fler insamlingssystem kan komplettera varandra och ge mer plats för återvinning. Stockholm Vatten AB förordar fastighetsnära insamling av förpackningsmaterial, tidningar samt matavfall. Möjlighet för hantering av grovavfall ska också finnas. Stockholm Vatten AB uppmärksammar vikten av att säkerställa att hämtfordonen för valda insamlingssystem kan ske på ett trafik- och arbetsmiljömässigt korrekt sätt genom att följa stadens riktlinjer *Projektera och bygg för god avfallshantering*.*

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret tar med sig synpunkterna från Stockholm vatten AB och utreder dem vidare i det fortsatta arbetet med planprojektet.

Dagvattenutredningen kommer att uppdateras med flödesläge och klimatfaktor. Reglering i plankartan för planerad bebyggelse med hänseende till översvämningsrisker samt komplementbyggnadernas reglering ska ses över i det fortsatta arbetet. Även LOD kommer att utredas vidare och bearbetas vidare.

Frågorna gällande genomförande för exempelvis ledningar och fjärrvärme samt ledningssamordning kommer att intensifieras inför granskning.

Avfallshanteringen ska ses över i det fortsatta arbetet med utgångspunkt i remissinstansernas synpunkter och förtydligas i planbeskrivningen.

Hälsa och säkerhet

Hälsa

Länsstyrelsen bedömer att föreslagen utformning av planen innebär att bebyggelsen kan komma att bli olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet vad gäller eventuella förorenade områden, ras och skred samt översvämning och skyfall. Flera boende tror att planen kommer medföra negativa hälsoeffekter för de boende. En boende hänvisar till forskning och studier som visar på att minskad grönska och natur i människors vardag påverkar hälsan negativt. En annan lyfter att grönytor är viktiga för folkhälsan. En boende menar att livskvaliteten försämras för de boende om området bebyggs.

Buller och vibrationer

Storstockholms lokaltrafik bedömer att bullerutredningen bör kompletteras med konsekvenser under byggskedet då det kommer att vara stora störningar i närområdet under samma tid. *En boende* lyfter att andra byggprojekt som den nya tunnelbanan kommer att prägla närområdet de närmsta åren, och i kombination med detta projekt utgöra en stor buller och olägenhetskälla.

Risk för befintlig bebyggelse

Många boende är oroliga för hur den nya byggnationen kommer att påverka befintliga fastigheter. *Flera boende* oroas över de vibrationer som kommer att uppstå under byggandet och hur det kommer påverka marken i området. En annan oro *flera boende* samt *Brf Häradsdomaren 2* lyfter är risken för sättningar och sprickbildning och över hur grundvattennivån påverkar då befintliga villor ligger på massiv lermark. *En annan boende* påpekar att de befintliga villorna inte är pålade eller förankrade i fast mark och därför riskerar att skadas vid byggskedet. *En boende* lyfter att andra byggprojekt som den nya tunnelbanan kommer att prägla närområdet de närmsta åren, och i kombination med detta projekt utgöra en stor buller och olägenhetskälla, och en möjlig risk för exempelvis vibrationer och annan markpåverkan vid befintliga byggnader. *En annan boende* påpekar att den markundersökning som hittills tagits fram är gjord under en mycket torr period och inte representativ för ett normalläge. *En boende* kräver besiktningar och mätningar under projektets gång. *Ett par boende* menar att det saknas information om risker för grundvattensänkning och vibrationer i marken till följd av förslaget och menar att man bör utreda detta ytterligare. *Flera boende* undrar vem som ansvarar för återställning och kompensation om någon påverkan sker på befintliga fastigheter. *En boende* vill ha en garanti från kommunen som säkerställer att befintliga hus inte skadas i och med byggnationen och undrar vem som tar ansvar om skador skulle upptäckas efter lång tid. *Bostadsrättsföreningen Häradsdomaren 2* upplyser om att det rekommenderas i den geotekniska utredningen att en riskanalys bör göras där angränsande byggnaders påverkan utreds angående vibrationer och en eventuell grundvattensänkning.

Ras och skred

Länsstyrelsen anser att det är oklart hur kommunen har säkerställt att ras och skred inte kan ske i planområdet då byggnaders utformning och laster har varit okända i bedömningen. Kommunen behöver till nästa planskede komplettera den geotekniska utredningen så att nu rådande osäkerheter gällande ras och skred utreds och att markens lämplighet för bebyggelse säkerställs.

Förorenad mark

Länsstyrelsen påpekar att det i planbeskrivningen inte framgår hur förorenade områden ska hanteras om det påträffas. Till nästa skede

behöver kommunen redogöra för hur eventuella förorenade områden ska hanteras under planens genomförande.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Bullerutredningen uppdateras och kommer innehålla en del som beskriver bullersituationen när tunnelbanan byggs ut och bullersituationen under byggtiden för de planerade byggnaderna.

I en uppdaterad geoteknisk utredning kommer det klargöras om grundkonstruktionen för de planerade byggnaderna hamnar över eller under grundvattennivån och vilka åtgärder som krävs för att säkerställa bebyggelsens lämplighet beroende på utfallet. Mätningarna av grundvattennivån har pågått under en längre tid och underlaget kommer att sammanställas till granskningen. Markens lämplighet för bebyggelse vad gäller ras och skred kommer säkerställas i den uppdaterade utredningen samt påverkan på omkringliggande fastigheter. I byggskedet sker även ytterligare mätningar av påverkan på omkringliggande fastigheter.

Så långt staden känner till har det inte bedrivits någon verksamhet som orsakar markföroreningar inom planområdet. Det finns således inga kända föroreningar i marken. Markföroreningar kan ändå förekomma om det har bedrivits verksamhet, spill eller dumpning på platsen som staden inte fått kännedom om, alternativt kan det finnas fyllnadsmassor av varierande sammansättning och ursprung inom fastigheten. Om markföroreningar upptäcks ska den lokala tillsynsmyndigheten (miljöförvaltningen) informeras och en anmälan om miljöfarlig verksamhet ska inkomma till myndigheten senast 6 veckor innan saneringsarbetet påbörjas, enligt 10 kap miljöbalken respektive 28 § i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Hantering av förorenad mark kommer att uppdateras i planbeskrivningen.

Miljö- och klimataspekter

Miljökonsekvenser

En boende kräver att en miljöbedömning görs och menar att man inte kan anta att detaljplanens genomförande inte medför betydande miljöpåverkan. En boende påpekar att grönytor ger syre, partikelupptag, vattenreglerande ytor, växter för pollinatörer och flera ekosystemtjänster. En annan boende anser att man med tanke på klimatförändringar inte ska bygga bort grönområden. En boende menar att man borde ta större hänsyn till de miljökonsekvenser som planen tillsammans med andra planer i området kan komma att innebära. En annan boende önskar skarpare krav på klimatneutralt

byggande, och saknar beskrivning i planförslaget kring hur byggnads- material och elförsörjning har valts ur ett hållbarhetsperspektiv.

Luftkvalitet

Flera boende menar luftmiljön kommer bli sämre i området till följd av fler boende och den föreslagna gatan som kommer medföra mer trafik till området. *Flera boende* önskar att någon form av hälsoutredning för området görs. *En boende* önskar en luft- och partikelutredning samt att en luftkvalitetsmätning görs på Sockenvägen som ger information om luftkvaliteten på sträckan under hela dygnet och året.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Gällande slutsatserna om att den mindre ökningen av dagvattenflöden till Henriksdals reningsverk inte påverkar möjligheterna att följa miljökvalitetsnormerna håller *Länsstyrelsen* inte med om och påpekar att det därför är mycket viktigt att följa stadens åtgärdsnivå för fördröjning av 20 mm dagvatten. *Länsstyrelsen* vill också uppmärksamma kommunen på en felaktig beräkning i en av dagvattenutredningarna där för höga medelflöden har redovisats.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Alla detaljplaneprojekt ska enligt plan och bygglagen genomgå en så kallad behovsbedömning för att göra en bedömning om projektet kan medföra betydande miljöpåverkan. Stadsbyggnadskontoret har gjort bedömningen att projektet inte innebär betydande miljöpåverkan, Länsstyrelsen delar kommunens bedömning.

Stadsbyggnadskontoret tar strategiska beslut och ser till en helhet när bedömning görs om vilka platser som ska utvecklas med bostäder. Stockholm stad har ett högt uppsatt bostadsmål vilket innebär att vissa platser kommer att prioriteras över andra för utveckling av bostäder. En bedömning som innebär att avväganden måste göras mellan olika intressen som resulterar i att vissa område exploateras.

Stadsbyggnadskontoret har inte möjlighet att styra specifika detaljer i hur byggnaderna kommer att uppföras.

Enligt Stadens partikel- och kväveoxidkartläggningar är luftkvaliteten i området god och förväntas förbli fortsatt god.

Dagvattenutredningen kommer uppdateras med Länsstyrelsens rekommendation om åtgärdsnivå.

Övriga frågor

Trafikkontoret önskar att plankartan renodlas och inte är mer detaljerad än vad som behövs i förhållande till planens syfte och att illustrationslinjer på gatan tas bort eftersom de försvårar läsningen av plankartan.

Hyresgästföreningen anser att det behöver tydliggöras hur fördelningen mellan lägenhetsstorlekar ser ut i projektet. De undrar också om en föreningsgemensam lokal planeras i flerbostadshusen. De vill även påminna om att byggaktören vid val av fönster inte bör välja fönster med ett lägre u-värde än 1.0.

En boende anser att planförslaget är ett ineffektivt markutnyttjande eftersom planen inte bidrar med särskilt många nya bostäder. *Flera boende* anser att dyra bostäder inte löser bostadsbristen och det är en dålig tid att bygga nyproduktion nu. *En boende* menar att staden intresserar sig för kortsiktig ekonomisk vinst och låter ekonomiska intressen gå för kulturmiljövärden och värdet av rekreationsytor. *En annan boende* anser att det som behövs i området är fler idrottshallar och uteplatser för barn, utbyggnad av vårdplatser, ytor för rekreation och transportinfrastruktur.

En annan boende ifrågasätter stadens hantering av ärendet då byggaktören redan marknadsför projektet trots att det inte vunnit laga kraft ännu. *En boende* menar att tunnelbanan redan är hårt belastad och anser att den inte rymmer fler resenärer.

Flera boende anser att illustrationerna av förslaget är missvisande och inte ger en helhetsbild av hur byggnationen kommer att påverka området. *En boende* har i sitt yttrande bifogat bilder och videoklipp där 3D-volymer av de föreslagna byggnaderna monterats skalenligt i Google Maps 3D-kartverktyg för att visa hur de påverkar området och inför en ny typologi och skala. En bild från ett informationsmöte när en stålställning motsvarande parhusens storlek ställdes upp på platsen för att illustrera storleken har också bifogats synpunkten. Den boende önskar att Stadsbyggnadsnämnden tittar på bifogade bilder och videoklipp.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kommer se över plankartan inför nästa skede och renodla linjerna. Fördelning av lägenhetsstorlekar är inget som planen styr. Det planeras för gemensamhetslokaler i lamellhusen.

Den planerade bebyggelsen innebär att ett tillskott av bostäder kan skapas i ett attraktivt, kollektivtrafikhärläge. Alla delar av staden

måste bidra till att uppnå det högt satta bostadsmålet vilket innebär att det på vissa platser byggs med en högre exploateringsgrad och på andra platser med en lägre exploateringsgrad. Graden av exploatering beror på områdets förutsättningar där Stadsbyggnadskontoret gör en avvägning vad som anses lämpligt med hänsyn till platsens möjligheter.

Kollektivtrafiken bedöms inte påverkas av planförslaget då det innebär en marginell inflyttning av nya invånare i området, ingen ny kollektivtrafik planeras i samband med planen.

I det fortsatta arbetet kommer nya illustrationer att tas fram som redovisar mer av förslaget i förhållande till sin omgivning för att ge en tydligare bild av förslaget. Staden tar fram olika typer av illustrationsmaterial samt modeller under arbetet med ett planförslag som utgör en tillräcklig grund för stadens bedömning av ett projektförslag.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret anser att planförslaget bidrar till att uppfylla samtliga av översiktsplanens fyra mål. Den planerade bebyggelsen innebär att ett värdefullt tillskott av bostäder kan skapas i ett attraktivt, kollektivtrafiknära läge. Stadsbyggnadskontoret konstaterar att det finns intressekonflikter inom ett antal frågor. Främst handlar det om en önskan hos många boende och S:t Eriks Katolska skola m.fl. att behålla grönområdet och undvika bebyggelse intill riksintresset Gamla Enskede, vilket ska vägas mot ett starkt allmänintresse att skapa bostäder. Det har framkommit synpunkter både ur ett kulturhistoriskt perspektiv men också med hänsyn till parkområdet och intilliggande bebyggelse att bebyggelsen uppförs med lägre våningshöjd än i planförslaget. Även den nya planerade gatan är något många boende emotsätter sig främst på grund av de ökade risker det antas kan medföra för barn och boende i området.

Kontoret har under planprocessen vägt olika intressen mot varandra och bedömer att föreliggande förslag stämmer väl överens med intentionerna i stadens översiktsplan att utveckla området kring Sockenplan med fler bostäder.

Planförslaget innebär ianspråktagande av ett grönområde vilket vägts emot möjligheten att utveckla det kollektivtrafiknära Sockenplan med fler bostäder. Bebyggelsen avses gestaltas så att den tar hänsyn till befintligt grönområde, kulturhistorisk miljö och goda ljusförhållanden så långt det är möjligt. Den aktuella grönytan bebyggs delvis och kvarvarande parkområde utvecklas med olika teman.

Den påverkan som planförslaget har på befintlig bebyggelse bedöms vara måttlig. Parhusen påverkar småstugorna med en skalförskjutning lokalt som främst påverkar den närmaste omgivningen. Lamellhusen kilas varsamt in mellan de befintliga smalhusen och kommer inte ha någon framträdande roll i stadsbilden. Riksintresset Gamla Enskede bedöms påverkas marginellt eftersom trädgårdsstaden har en svag kontakt med aktuellt planområde. Läsbarheten av kulturmiljön påverkas något av att grönytan minskar, som är en del av det funktionalistiska planeringsidealet.

Angående Länsstyrelsens synpunkter om föroreningar så har det vad staden känner till inte bedrivits någon verksamhet som orsakar markföroreningar inom planområdet. Det finns alltså inga kända föroreningar i marken. Trots det kan markföroreningar ändå förekomma. Om markföroreningar upptäcks i samband med detaljplanens genomförande ska verksamhetsutövaren informera den lokala tillsynsmyndigheten, miljöförvaltningen, och en anmälan om miljöfarlig verksamhet ska inkomma till myndigheten senast sex veckor innan saneringsarbetet påbörjas. Detta följer av 10 kap. miljöbalken respektive 28 § i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Detta kommer att förtydligas i planhandlingarna.

Länsstyrelsens övriga synpunkter på planförslaget antas kunna hanteras med mindre justeringar och uppdaterade utredningar.

Föreslagna förändringar

Utifrån inkomna synpunkter under samrådet föreslås följande frågor studeras vidare under planprocessen: Samtliga byggnaders översta våningar studeras och bearbetas i det fortsatta planarbetet för att se över byggnadernas volym. Den nya gatan avslutas med en vändplan och bearbetas ytterligare gällande säkerhet och gestaltning.

Följande utredningar och beskrivningar i planebeskrivningen kommer att kompletteras:

- För Länsstyrelsens synpunkter om dagvatten kommer dagvattenutredningen uppdateras gällande översvämning och skyfall samt stadens åtgärdsnivå för fördröjning av 20 mm dagvatten. Även analysen av 100-årsregn kommer uppdateras med klimatfaktor.

- Solstudierna uppdateras efter tillkomna ändringar i planförslaget och kompletteras med fler illustrationer över hela året.
- Bullerutredningen kompletteras angående bullerpåverkan under byggskedet och bullerpåverkan från utbyggnaden av tunnelbanan.
- Den geotekniska utredningen kommer uppdateras med utredning över var de nya byggnadernas grundkonstruktion hamnar i förhållande till grundvattennivån, samt en undersökning av marken vad gäller ras och skred, för att säkerställa bebyggelsens lämplighet.
- Grönkompensation runt Sockenplan kommer studeras i det fortsatta arbetet och förtydligas i planhandlingarna.
- En rotkartering kommer tas fram för att säkerställa påverkan på befintliga träd som avses sparas.
- Barnkonsekvensanalysen kommer att uppdateras. Påverkan på S:t Eriks katolska skolas behov av friytor kommer studeras.
- Jämställdhetsanalysen kommer uppdateras med tydligare metodbeskrivning och konsekvensbeskrivning.
- Den nya gatan kommer utredas vidare med vändplan, gatusektionen kommer att ses över och parkeringsfrågan kommer att studeras vidare. Förslaget kommer förtydligas i planhandlingarna.
- P-talet kommer tydligare beskrivas i planhandlingarna.
- Tillgänglighetsfrågor kommer tydligare beskrivas i planhandlingarna.
- Avfallshantering och val av sophantering förtydligas i planhandlingarna.
- Genomförandet av ledningar, fjärrvärme samt ledningssamordning kommer utredas i det fortsatta planarbetet och förtydligas i planhandlingarna.
- Illustrationer över planförslaget uppdateras efter bearbetat förslag och kommer visa fler vyer från olika väderstreck. Samtliga uppdaterade illustrationer kommer ha med mer av omgivningen för att tydliggöra de nya byggnadernas förhållande till befintlig miljö.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att ovanstående revideringar innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av inkomna synpunkter. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2017-09908. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen bedömer att föreslagen utformning av planen innebär att bebyggelsen kan komma att bli olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt till risken för översvämning och erosion.

Förorenad mark

I planbeskrivningen framgår inte hur förorenade områden ska hanteras om det påträffas. Till nästa skede behöver kommunen redogöra för eventuella förorenade områden ska hanteras under planens genomförande.

Ras och skred

Länsstyrelsen anser att det är oklart hur kommunen har säkerställt att ras och skred inte kan ske i planområdet då byggnaders utformning och laster har varit okända i bedömningen. Kommunen behöver till nästa planskede komplettera den geotekniska utredningen så att nu rådande osäkerheter gällande ras och skred utreds och att markens lämplighet för bebyggelse säkerställs.

Översvämning och skyfall

Länsstyrelsen efterlyser att kommunen tar hänsyn till klimatfaktor vid utredning av 100-årsregn. Kommunen behöver till nästa skede undersöka den mängd skyfall som ansamlas på gator vid ett eventuellt 100års regn med klimatfaktor för att se till att blåljusfordon kan framföras på väg. Kommunen behöver också tydligt redovisa vart vattnet tar vägen och ansamlas vid ett skyfall. Kommunen bör se över reglering i plankartan för planerad bebyggelse och marken med hänsyn till översvämningssrisker, framförallt i planområdets östra del. Kommunen bör även se över regleringen för komplementbyggnad så att dessa inte hindrar flödesvägar.

Riksintresse

Länsstyrelsen anser att planen kan förverkligas utan att påtaglig skada på riksintresset befaras men menar samtidigt att lokala kulturhistoriska värden påverkas genom att den befintliga parkmarken bebyggs. Länsstyrelsen påpekar vikten av att hänsyn tas till befintliga kulturmiljövärden i placering och utformning av den planerade bebyggelsen.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Angående dagvattenhantering påpekar Länsstyrelsen att det är mycket viktigt att följa stadens minsta åtgärdsnivå om fördröjning av 20 mm dagvatten. Länsstyrelsen vill också uppmärksamma

kommunen på en felaktig beräkning i en av dagvattenutredningarna där för höga medelflöden har redovisats. Gällande slutsatserna om att den mindre ökningen av dagvattenflöden till Henriksdals reningsverk inte påverkar möjligheterna att följa miljökvalitetsnormerna håller Länsstyrelsen inte med om och påpekar att det därför är mycket viktigt att följa stadens åtgärdsnivå för fördröjning av 20 mm dagvatten.

Rådgivande synpunkter

Länsstyrelsen tycker det är positivt att staden tagit fram en jämförbarhetsanalys men menar att analysen brister i sin metodbeskrivning vilket gör det svårt att följa vissa slutsatser som gjorts. Förslaget innebär att hela den plana gräsyta i parker försvinner och enligt Länsstyrelsen framgår det inte tydligt vilka konsekvenser detta har ur ett socialt perspektiv och om det finns förslag på hur och om detta områdes funktion ska ersättas på något annat sätt. Länsstyrelsen påpekar också att det saknas en beskrivning av eventuella negativa konsekvenser i jämförbarhetsanalysen och även i planbeskrivningen.

Barnperspektiv

Länsstyrelsen efterlyser en beskrivning på vilket sätt den nya lekplatsen och fickparkerna kan nyttjas av S:t Eriks katolska skola som idag är beroende av parkområdet som grön friyta. En redogörelse för hur den grönyta som bevaras efter exploatering anses vara tillräcklig för skolans verksamhet efterfrågas också.

Storstockholms lokaltrafik (SL)

SLL är positiva till planförslaget men påpekar att byggtiden för detta projekt sammanfaller med byggtiden för den utbyggda tunnelbanan, som har ett etableringsområde nära det aktuella området. Detta innebär mycket byggtrafik som ska samordnas, stora störningar som buller och vibrationer. Bullerutredningen bör därför kompletteras med konsekvenser under byggskedet då det kommer att vara stora störningar i närområdet under samma tid. Det är även viktigt att bussens framkomlighet under byggtiden beaktas.

SLL förordar att staden väljer det alternativ av gatuutformning som avslutas med en vändplan för att hantera trafiksituationen i området. En trafiklösning där anslutning till lokalgata sker via Sockenvägen menar SLL är att föredra för att främja framkomlighet på Enskedevägen där både byggtrafik och buss i linjetrafik trafikerar.

Trafikverket

Trafikverket har inget att erinra.

Försvarsmakten

Försvarsmakten har inget att erinra.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Stadsdelsnämnden Enskede-Årsta-Vantör

Stadsdelsnämnden har förståelse för att förtätning är nödvändig även i villaområden i ett Stockholm som kraftigt expanderar. De anser att det är viktigt att bebyggelsen anpassar sig till befintlig miljö så att inte de kvaliteter som finns i området går förlorade. Parhusen anser stadsdelsnämnden är för höga och förordar att terrasserna byggs helt öppna istället som förslaget halvt slutna. De understryker också förvaltningens krav på grönkompensation då naturmark tas i anspråk och menar att det blir extra viktigt att stärka närliggande grönområden med grönkompensation.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inget att erinra.

Trafikkontoret (TK)

Trafikkontoret ställer sig positiva till bostäder i kollektivtrafiknära läge.

Gator och trafik

TK förordar gatualternativet med vändplan men att man samtidigt möjliggör för en flexibilitet i planen för en framtida utfart. De önskar att området i plankartan mellan föreslagen vändplan och Enskedevägen planläggs som allmän platsmark GATA istället för PARK. TK har då större rådighet över marken i framtiden. I det fortsatta arbetet önskar TK att endast ett utformningsalternativ av lokalgata redovisas i plankartan. TK påpekar att det är viktigt med plats för belysning inom den allmänna platsmarken om minst 0,5 meter, att utrymme för eventuell stödmur i gatusektionen studeras och att det finns gångbanor på båda sidor gatan. De ser positivt på förslag om hastighetsdämpande åtgärder.

Parkering

TK vill att P-tal för cykel förtydligas och följer stadens Riktlinjer och önskar beskrivning av hur projektet kommit fram till föreslagna p-tal för bil. Gällande föreslagen parkering på kvartersmark i anslutning till allmän platsmark ser TK en trafiksäkerhetsrisk eftersom parkeringen kommer kräva backrörelser och det ligger en skola närheten. De önskar att staden tar fram en alternativ lösning. TK förordar att parkering för rörelsehindrad anordnas i garage med anledning av risk för backrörelser på gångbanan och önskar att planbestämmelsen om parkering för rörelsehindrad tas bort. I ett medskick till det fortsatta planarbetet anser TK att cykelparkering inomhus bör separeras från biltrafik så långt det är möjligt. Cykelparkeringar utomhus ska vara

belägna nära entréer, ha tak och erbjuda möjlighet till ramlåsning. Samt utrymmen för eventuella lådcyklar och lånecyklar bör finnas.

Landskap

TK vill att staden ser över gestaltningen av parkytorna så att den parkmark som är kvar får en mer inbjudande och tydlig offentlig karaktär och menar att det då viktigt med tydliga entréer och sammanhållande ytor. TK vill ha en redovisning av påverkan på befintliga träd på grund av eventuell grundläggning av mur vilket i så fall behöver kompletteras i planbeskrivningen.

Tillgänglighet

TK önskar mer information om hur tillgängligheten uppnås enligt BFS2011:5 exempelvis lutningar och material på gångytor som uppfyller kraven.

Plankartan

TK önskar att plankartan renodlas och inte är mer detaljerade än vad den behövs i förhållande till planens syfte och att illustrationslinjer på gatan tas bort eftersom de försvårar läsningen av plankartan.

Stockholms stadsmuseum

Stadsmuseet tillstyrker förslaget med erinran om vissa anpassningar gällande skala och gestaltning. Lamellhusen bör anpassas i höjd och volym för att inte konkurrera med eller skymma S:t Eriks katolska skola på fastigheten Godsägaren 19. För att undvika förvanskning av trädgårdsstadens välbevarade karaktär bör parhusen anpassas till intilliggande villor vad gäller höjd och skala. Museet påpekar att det finns en risk för allt för mycket hårdgjord kring husen vilket bör undvikas.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet (Skönhetsrådet)

Skönhetsrådet tillstyrker förslag till detaljplan med erinran om lamellernas och parhusen höjd och förordar alternativet om genomfartsgata istället för vändplan. Skönhetsrådet anser att grönyttorna tillsammans med husen från 40-talet utgör områdets ursprungliga planläggning och därför även har ett kulturhistoriskt värde. Rådet ställer sig ändå positiv till förslagen som ersätter naturmarken. Parhusen anser rådet bör sänkas med en våning och menar att det är omotiverat att parhusen ger ett intryck av att vara tre våningar när de är två och en halv våning. Även lamellhusen anser rådet bör sänkas genom att teknikvåningen görs så liten som möjligt. Med de justeringarna kommer den nya bebyggelsen ansluta till de befintliga husen menar rådet. Vid val av gata förordar rådet alternativet med utfart mot Enskedevägen och påpekar att det samtidigt blir viktigt med åtgärder som ingriper mot oönskad genomfartstrafik.

Stadsbyggnadsnämndens råd för funktionshinderfrågor
Rådet för funktionshinderfrågor har inget att erinra.

Övriga remissinstanser

Stockholm Vatten AB (SVOA)

SVOA påpekar att en utbyggnad av VA systemet kommer att krävas för att kunna tillgodose de nya fastigheterna gällande vatten- och avloppsförsörjning. Vattenanslutning föreslås via Sockenvägen alternativt Enskedevägen. En ny distributionsledning kommer också att behövas till de framtida fastigheterna. Trycknivån runt om området för exploatering varierar och om nödvändig trycknivå inte kan uppnås är det fastighetsägarens ansvar att uppnå tillräcklig tryckstegring. För spillvatten finns idag en kombiledning från Hemmansvägen till Sockenvägen men *Stockholm Vatten AB* påpekar att en utbyggnad av ledningsnätet kommer att behöva göras i den nya lokalgatan. För en fungerande dagvattenlösning inom fastighetsgränsen är LOD nödvändigt då det idag saknas en lokal dagvattenledning i närområdet.

SVOA vill att staden utreder om ett maskinellt sophanteringssystem kan användas, exempelvis bottentömmande behållare. De uppmärksammar också att fler insamlingssystem kan komplettera varandra och ge mer plats för återvinning. SVOA förordar fastighetsnära insamling av förpackningsmaterial, tidningar samt matavfall. Möjlighet för hantering av grovavfall ska också finnas. SVOA uppmärksammar vikten av att säkerställa att hämtfordonen för valda insamlingssystem kan ske på ett trafik- och arbetsmiljömässigt korrekt sätt genom att följa stadens riktlinjer *Projektera och bygg för god avfallshantering*.

Stockholm exergi

Stockholm exergi upplyser om att det inom planområdet finns befintliga fjärrvärme- och/eller fjärrkylaledningar och önskar tidig samordning för att kunna planera eventuella ledningsomläggningar och nya ledningsdragningar. Åtgärder i distributionsanläggningar utförs av Stockholm exergi och bekostas av byggtakören.

Ellevio AB

Ellevio önskar bli kontaktade för ledningssamordning.

Hyresgästföreningen

Hyresgästföreningen tillstyrker förslaget men anser att det behöver tydliggöras hur fördelningen mellan lägenhetsstorlekar ser ut i projektet. De undrar också om en föreningsgemensam lokal planeras i flerbostadshusen. Föreningen vill, avseende de föreslagna

fickparkerna, upplysa om att bidrag kan sökas hos Boverket för utveckling av gårds/parkmiljö. De vill även påminna om att byggaktören vid val av fönster inte bör välja fönster med ett lägre u-värde än 1.0.

Sakägare enligt fastighetsförteckning

Brf Häradsdomaren 1

De berörda avstyrker planförslaget och hänvisar till anledningar sammanfattade i följande text. För det första anser de berörda att platsen är planlagd som parkmark enligt befintlig detaljplan och att exploateringen som föreslås är marginell i jämförelse med större projekt och kan inte motivera det brutala ingreppet i parken. Parkmarken är ett allmänt intresse menar föreningen och den föreslagna exploateringen gynnar enbart enskilda intressen. Allmänheten uppfattar, enligt bostadsrättsföreningen, hela Gamla Enskede som ingående i riksintresset. Eventuella förändringarmåste ske på ett sätt som är godtagbart medhänsyn till riksintresset och PO Hallmans plan. Planförslaget innebär förändring av trädgårdsstadens karaktär och genom det av stadsbilden, till skillnad från vad som sägs i planbeskrivningen. Planområdet är inget gränsland utan utgör en självklar del av trädgårdsstaden menar bostadsrättsföreningen. Gatan som försörjer bebyggelsen i förslaget är ca 350 m lång och helt rak och har inte samma omsorg om gaturummet som i Hallmans plan menar föreningen. Vidare menar dem att lamellhusen med sina fem våningar utgör ett främmande inslag på platsen vad gäller skala och karaktär och att parhusen med sin gestaltning utgör ett främmande och icke godtagbart inslag på platsen. Hushöjden borde begränsats till två våningar anser dem. Vidare menar föreningen att fickparker inte kan stämma överens med trädgårdsstadens ideologi och karaktär, till skillnad från vad som sägs i planbeskrivningen.

Brf Häradsdomaren 2

Bostadsrättsföreningen oroar sig för markens bärighet samt risk för sättningar. Föreningen upplyser om att marken som de nya husen kommer att byggas på är gammal sjöbotten och består av lerjord. Föreningen är orolig över hur den tyngd som de nya byggnaderna medför kommer att påverka befintlig bebyggelse. De hyser även en oro för konsekvenserna av grundvattennivåerna om förslaget genomförs eftersom den nya byggnationen kommer att inkräkta på grundvattennivåerna, menar föreningen. Vidare påpekar föreningen att den geotekniska utredningen uppmanar till fortsatta grundvattenmätningar eftersom den dimensionerande grundvattennivån då kan komma att ändras. Föreningen anser därför att denna fråga inte är fullt utredd och saknar en adekvat riskanalys för påverkan av kringliggande bebyggelse. Föreningen påpekar att det också rekommenderas i den geotekniska utredningen att en

riskanalys bör göras där angränsande byggnaders påverkan utreds angående vibrationer och en eventuell grundvattensänkning. Gällande förslagets arkitektur anser föreningen att den bryter väsentligt mot befintliga byggnader i Gamla Enskede och därmed inte tar hänsyn till tidigare bebyggelse. Föreningen lyfter bland annat Riksantikvarieämbetets beskrivning av området samt Unescos rekommendation över förhållningssätt till kulturhistoriska landskap. Föreningen menar att man med hänvisning till detta måste se området som en helhet i förhållande till riksintresset och att den aktuella ytan inte är något som kan ses ligga utanför riksintresset. Vidare menar den att bebyggelsen därmed måste anpassas efter omgivande förutsättningar vilket man anser inte är fallet med planförslaget. Föreningen ställer sig frågan hur staden gjort bedömningar kring de ingrepp som görs i det riksintressanta området Gamla Enskede utifrån Unescos rekommendationer. Vad gäller byggnadernas höjd anser föreningen att det är en avvikelse som sticker ut jämfört med andra befintliga detaljplaner i Enskede. Föreningen anser vidare att de parkområden som föreslås i förslaget inte är en tillräcklig ersättning för den parkmark som försvinner. Föreningen påpekar att ytorna är undanskymda, svårtillgängliga och inklämda mellan bebyggelse. I jämföringsanalysen redovisas ett platsbesök som föreningen motsätter sig då den inte kan tala för hur ytan används av de boende eller skolan eftersom besöket skedde en måndag i början på mars under kontorstid. Föreningen undrar också över konsekvenserna gällande buller och trafikstörningar då de befintliga byggnaderna längs Sockenvägen får trafik från två håll gentemot sina hus. Föreningen ifrågasätter illustrationerna av förslaget och menar att de inte är rättvisande och förmildrar intrycket av storleken på den nya byggnationen. Gällande träd och växtlighet efterlyser föreningen en konsekvensbeskrivning av trädens motståndskraft när den nya vägen anlagts och påverkats trädens rotsystem. Vidare undrar föreningen hur Staden ser på två av träden på området som beskrivs som mycket värdefull och värdefull. Slutligen ifrågasätter föreningen hur staden har kommit fram till att en miljöbedömning inte behövs och hänvisar till Miljöbalkens 6e kapitel, paragraf 1 och 2.

Stiftelsen S:t Eriks Katolska Skola m.fl.

De berörda avstyrker planförslaget. De berörda anser att bebyggelsen skulle leda till en försämrad miljö för skolan och de boende i området. De berörda anser de fördelar som planen ger med ett tillskott av bostäder inte kan väga upp mot de negativa konsekvenserna för skolbarnen, barnens föräldrar och personal. Vidare anser de berörda att barnperspektivet inte har tagits på allvar. Skolan har en egen skolgård som endast ger 6 kvm friyta per barn (Boverket rekommenderar 30 kvm/barn). Skolan använder därför den aktuella parken för lek och utevistelse så som fotboll,

brännboll, volleyboll, tävlingar, skidåkning och vinterlek. De berörda förmodar att skolans arkitekt och dåtidens planerare räknade med att parken söder om skolan skulle kunna nyttjas som daglig natur- och utevistelseresurs. De berörda anser att en försämring av tillgängligheten till fria ytor i skolans närområde inte är förenligt med barnperspektivet eller Barnkonventionen. De berörda anser också att det saknas en sammanvägning av vilken miljöpåverkan förslaget har, som väger in barns behov av miljöer och utevistelse, konsekvenser för kulturmiljö och risker/hälsokonsekvenser av en ny bilväg i området. De berörda anser också att det saknas en utredning kring naturområdets betydelse som spridningskorridor för djur och växter, samt tillräckliga sol- och bullerstudier. Vidare anser de berörda att kulturmiljöfrågor är av betydande vikt i området, och hänvisar bl.a. till Stadens miljöprogram för Enskede från 1983, där kv. Häradsdomaren ingår. De berörda anser att de föreslagna byggnaderna kommer bli dominerande i omgivningen och lägga sig som en skärm mot söder. De berörda anser att Staden på allvar ska väga de olika intressena mot varandra, och menar att argumentationen tycks ha styrts av viljan att bygga och inte av objektivitet.

Boende LE

Den berörde avstyrker förslaget och anser att arkitekturen och parhusen inte passar in i området. Den berörde vill inte ha någon ny gata och är oroad över konsekvensen mer trafik har för barnen som rör sig i området. Vidare påpekar den berörde att om det måste bli en ny gata fodras förslaget med vändplan. Den boende föreslår att istället bygga bakom tunnelbanan eller mellan Enskede Rackethall och Lidl. Den berörde påpekar att de nya husen skuggar de befintliga, att trädgårdarna få mindre sol och att träden påverkas, och att det östra hörnets föreslagna fickpark används av villaägare. Även fickparkerna påpekar den boende blir solfattiga. Vidare menar den boende att barkkonsekvensanalysen visar på allvarliga konsekvenser.

Boende SL

Den berörde anser att det är för avvikande balkongutformning, för höga hus och att det kommer medföra buller från trafik på den nya gatan.

Boende LE

Den berörde anser att husen är för höga, att det inte är bra med en nya gata som medför mer trafik. Den berörde påpekar risk för sprickbildning och sättningar och anser att man borde stoppa projektet.

Boende FB

Den berörde motsätter sig förslaget.

Boende FS

Motsätter sig förslaget eftersom parken används flitigt och atmosfären i området förstörs.

Boende UK

Motsätter sig förslaget och anser att man kan bygga någon annanstans. Anser även att det är för tätt och estetiskt fult samt att ången är viktig för lek och rekreation.

Boende AW och RW

De berörda är negativa till planförslaget och motsätter förslaget och menar att planförslaget strider mot vad som skrivits i start-pm om att nya lamellhus bör underordna sig Katolska skolan, och att takuppbbyggnader bör undvikas, samt att nya parhus bör anpassas till intilliggande villor avseende höjd och skala för att undvika förvanskning av trädgårdsstadens karaktär. De berörda motsätter sig även förslaget eftersom den föreslagna bebyggelsen tar bort stora delar av den parkmark och skogsbacke som skolbarnen använder, då lamellhusen är placerade på parkytan och skuggar den resterande delen av parken/skogsbacken. De berörda är oroliga för påverkan på den fastighet de äger i anslutning till planområdet, i form av sättningar med mera och påpekar att den markundersökning som hittills tagits fram är gjord under en mycket torr period och inte representativ för ett normalläge. De berörda uttrycker även oro för negativa miljökonsekvenser om ytterligare medborgare flyttar in i området och anser att gränsen är nådd för antalet boende i området, med tanke på miljön. De berörda anser att en luft- och partikelutredning bör göras. De berörda anser också att tillräcklig hänsyn inte tagits till P O Hallmans stadsplan och riksintresset Gamla Enskede och anser att förslaget påverkar Gamla Enskedes karaktär negativt. Riksintresset bör ses i sin helhet och således skyddas i sin helhet menar de boende till skillnad från det som kulturmiljöutredningen kommer fram till, att riksintresset enbart skadas lokalt. Vidare anser dem att den föreslagna bebyggelsen inte är anpassad i skala till Katolska skolan och de intilliggande villorna. De berörda anser att parhusen inte passar in stilmässigt och att de kommer ge skugga på villatomterna, och i sin tur sänka marknadsvärdet på de kringliggande fastigheterna. Vidare menar de boende att solstudien som gjorts visar endast sommarhalvåret, övrig del av året kommer de nya husen skugga villatomterna. De berörda anser att en lägre höjd av parhusen bör provas och att ett brutet tak skulle passa in bättre i miljön. De undrar varför det i planförslaget föreslås parhustomter där mer än 20 procent av tomtytan är bebyggd, till skillnad från begränsningar i äldre planer.

Boende AL

Motsätter sig förslaget och påpekar att de nya byggnaderna skuggar befintliga hus.

Boende AG

Den berörde påpekar att slänten som sparas skuggas av de nya byggnaderna. Den berörde är orolig för mer trafik och att det skapar en osäker miljö/skolväg för barn. Den berörde anser också att parhusen är för stora och fula.

Boende MS

Avstyrker förslaget och menar att grönytor som denna behövs i området för diverse aktiviteter som hundpromenader, picknick m.m.

Boende AJ

Den berörde anser att parhusens storlek är oproportionerliga och att befintliga hus skuggas och får för mycket insyn i sina lägenheter och villor.

Boende SM

Den berörde har grav tinnitus och oroas över störande ljud under och efter byggtid. Den berörda flyttade till sin lägenhet för att få lugn, arbetar natt och är övertygad om att de nya planerade husen och byggnationen gör att hon inte kan bo kvar och önskar hjälp från staden att hitta en ny lägenhet.

Boende AA

Den berörde bestrider förslaget i sin helhet. Den berörde anser att förslaget är oproportionerligt i jämförelse med befintliga hus och förvånas över att småhusägarna i området fått anpassa sina hus efter krav från bygglov för att trädgårdsstadens karaktär ska bibehållas men ändå föreslås nybyggnation som helt avviker från dessa ideal. Den berörde vill ha förklaringar och argument till denna avvägning. Den berörde anser vidare att skuggverkan på närliggande småhus samt insyn är oacceptabel. Vidare vill den boende veta vem som utreder och ansvarar för hur befintliga fastigheter påverkas om grundvattennivån påverkas. Den berörde upplyser om att befintliga villor flyter på massiv lermark och den boende upplever oro över hur marken kommer påverkas av nybyggnationen. Den boende upplyser vidare om att flera hus har fått stift inborrade för vibrationsmätning med anledning av nya tunnelbanans byggnation som sker längre bort. Den berörda undrar hur detta projekt kommer påverka byggnaderna och kräver besiktningar och mätningar med full insyn av för befintliga fastighetsägare vid planområdet, samt svar på vem som tar ansvar för återställning och kompensation om någon påverkan sker. Vidare anser den berörde att om en gata anläggs genom området riskerar den att bli smitväg från Nynäsvägen. Många barn som passerar via denna park till Enskede IP och Sockenplan vilket, den nya gatan oroar den berörde eftersom säkerheten för barnen för försämrats. Den berörde anser att trafiken riskerar att öka när föräldrar som lämnar av sina barn får möjlighet att köra in här och undrar hur projektet tänker kring trafiksituationen. Den berörde anser vidare att Staden i och med förslaget bygger bort den sista plana parkmarken i stadsdelen och att värden som umgänge och solning tillintetgörs. Den berörde anser

också att den fickpark som föreslås i planområdets östra hörn riskerar att bli otrygg och locka till sig oönskade aktiviteter då den blir relativt insynsskyddad. Vidare anser den skrivande att den framtagna kulturmiljöutredningens beskrivningar om värdet i att bevara parker och grönområden strider mot att den tilltänkta ytan bebyggs. Den berörde kräver att en miljöbedömning görs, då den berörde menar att man inte kan anta att detaljplanens genomförande inte medför betydande miljöpåverkan. Slutligen lämnar den berörde synpunkter om att befintliga hus är cirka sju meter höga och att i föreslagen plan får parhusen uppföras till en höjd av cirka nio meter, vilket i praktiken kan innebära tre våningar. Den berörde vill upplysa om att i dom 2016:371 från MÖD upphävdes bygglov för en takterrass som gav insyn över grannens uteplats. Vidare påpekar den berörde att en dom från MÖD är prejudicerande vilket måste tas hänsyn i planeringen.

Boende ME och HM

De berörda bor i lamellhuset längs med Enskedevägen, och är negativa till planförslaget. Som hundägare har de stor glädje av parkytan, och menar att skolbarnen använder den för bollspel och dylika aktiviteter. De ser dessutom att de föreslagna byggnaderna inte passar in i miljön, och är för höga, varför de skuggar befintliga hus. De berörda ser också problem med den nya gatan och att den förvärrar trafikbullersituationen och tillför avgaser. Tidigare använde de berörda Årstafältet för hundpromenader, men den är just nu under ombyggnation.

Boende SB

Den berörde bestriider planförslaget i sin helhet, och önskar att parkmarken får vara kvar. Slänten som föreslås sparas används mycket sparsamt av områdets barn, till skillnad från den plana gräsytan, som används till bollsport, promenader, rekreation med mera menar den berörde. Den berörde anser också att lugnet i området påverkas negativt av nya boende. Den berörde hänvisar till flera forskare och studier som visar på att minskad tillgång till grönska och natur i människors vardag påverkar hälsan negativt. Förslaget förvanskar den ursprungliga planen, och strider mot kommunens Vision 2040, där staden skriver om grönområdets positiva hälsoeffekter och vikten av att bevara dessa när staden växer. Den berörde anser även att flera av planens framtagna utredningar och dokument står i konflikt med varandra, däribland kulturmiljöutredningen, som den berörde anser visar på olämpligheten med bebyggelsen. Den berörde anser att byggnaderna är för stora till såväl volym som höjd, och att de föreslagna fickparkerna inte på något sätt kan ersätta den parkmark som försvinner. Den berörde ser en risk med att de nya byggnaderna skuggar och ger befintliga bostäder insyn. Den berörde ifrågasätter också om stora, dyra parhus lägenheter är rätt sätt att rå på bostadsbristen. Slutligen tror den berörde att den nya angöringsgatan kommer att bli betydligt mer trafikerad än beräknat, och en säkerhetsrisk för barn som passerar genom området.

Boende LR

Den berörde bestrider planförslaget i sin helhet med hänvisning till att de nya byggnaderna får insyn till befintlig bebyggelse, och att grönytan är väldigt omtyckt och används av de närboende till lek och rekreation. Den berörde är negativ till förslagets gestaltning.

Boende KM

Den berörde bestrider planförslaget, med hänvisning till åsikten att det är helt olämpligt att bebygga den aktuella parkytan. Den berörde undrar hur Staden kommit fram till att byggnation är möjlig utan att platsens ursprungsplan förvanskas helt och hållet, och tror inte att projektets representanter varit ute på plats. Den berörde anser istället att parken borde rustas upp och förbli park för att komma gamla och nya boende runt Sockenplan till gagn när andra förtätningsplaner färdigställts.

Boende BG

Den berörde är negativ till förslaget. Den berörde är orolig för sättningar och annan påverkan på befintliga fastigheter när förslaget realiserar, och undrar hur ansvaret ser ut om något skulle inträffa. Vidare finns en oro för att den nya gatan kommer att leda in trafik i området som bidrar till en osäker miljö för barn. Den berörde anser att parhusens gestaltning inte är välanpassad till platsen, och är orolig över insyn och värdeminskning på den egna fastigheten.

Boende BG

Den berörde motsätter sig planförslaget med motiveringen att den berörda ytan används för bollek och annat av barn, samt på grund av att de föreslagna byggnaderna i den berördes tycke är oproportionerliga gentemot befintlig bebyggelse, och att kulör och utformning avviker kraftigt. Den berörde ifrågasätter också Stadens hantering av ärendet med anledning av att byggaktören redan marknadsför projektet trots att detaljplanen inte är lagakraftvunnen.

Boende FÖ och JÖ

De berörda protesterar mot förslaget i sin helhet.

Boende AB

Den berörda protesterar mot förslaget i sin helhet.

Boende UK

Den berörde protesterar mot förslaget, och anser att detta förstör för området och de barn som leker på platsen, samtidigt som det blir en osäker miljö med en gata indragen i området. Den berörde anser att de föreslagna byggnaderna inte passar in i området rent estetiskt.

Boende HN

Den berörde protesterar mot förslaget och önskar att parkytan ska bevaras med hänvisning till att det är få områden som finns kvar av detta slag och ytan används frekvent till olika aktiviteter och rekreation.

Boende TB

Den berörde protesterar mot planförslaget, med hänvisning till att det enligt den berörde ger insyn i befintliga lamellhusbyggnader, skuggar dessa och innebär att en omtyckt, välanvänd parkyta försvinner. Den berörde tycker också att de föreslagna parhusen har en arkitektur som inte är lämplig för platsen, och att de på ritningarna ser ut att vara i plåt. Den berörde önskar att planen läggs ned.

Boende AA

Den berörde protesterar mot planförslaget, med anledning av att denne använder gräsytan till rekreation, och upplever att området redan är bullerstört av trafiken från Sockenvägen söderut. Den berörde anser att de nya byggnaderna är för stora i förhållande till omgivande bebyggelse, och tror att den nya gatan oavsett vald utformning kommer att bli mer trafikerad än beräknat och innebär att de befintliga lamellhusen är omgärdade av gator både söder och norrut.

Boende RS

Den berörde är emot planförslaget, och har många motiveringar till detta bland annat följande: insyn i befintliga byggnader, parken används flitigt av både vuxna och barn, fler bostäder behövs inte utan istället behövs mer service, skola och vård, luften försämrats, de kulturhistoriska värdena förvanskas, och de nya byggnaderna är oproportionerligt stora och passar inte in på platsen. Förslaget upplevs av den berörde som ett försök att maximera vinsten för det byggbolag som ska bygga, inte att få till bra arkitektur. Den föreslagna gatan är onödig och tar upp för mycket yta menar den boende. Tunnelbanan är redan hårt belastad och den berörde anser att den inte rymmer fler resenärer. Den berörde anser att förslaget går emot skrivelser om bevarande av parker i Vision 2040, samt parkplanen för Enkede-Årsta-Vantör 2016 där det anges att exploatering ska ta hänsyn till intresset att bevara parkmark. Den berörde anser att området runt Sockenplan redan är hårt belastat av det antal boende som dagligen vistas där idag, och att det visar sig i brist på skollokaler, förskolor, fritidsgårdar och vistelseytor för barn. De satsningar som behövs i området enligt den berörde är fler idrottshallar och utomhusplatser för barn, utbyggnad av vårdplatser, ytor för rekreation och transportinfrastruktur. Den berörde anser att Stadsbyggnadskontoret har undanhållit och förvrängt fakta i framtagna handlingar till projektets fördel, som exempelvis solstudier, och att planhandlingarna är oprofessionellt framtagna.

Boende GN och AN

De berörda är emot planförslaget, och anser att ytan är för smal och trång att förtäta med nya bostäder, samt olämplig att bebygga då den används flitigt. De anser att de föreslagna husen är för höga och dåligt anpassade till närmiljön. De berörda påpekar att kulturvärdena i Gamla Enskede är höga, och att det är svårt att få bygglov ens för små förändringar på befintliga byggnader, samtidigt

som nya byggnader som inte alls efterliknar de gamla planeras, vilket är svårt att förstå. Slutligen skriver de berörda att om ytan ändå ska bebyggas behöver förslaget anpassas betydligt bättre till omgivande byggnaders arkitektur.

Boende HB

Den berörda anser att planarbetet bör läggas ner eftersom projektet förstör det viktiga rekreativa syfte platsen har idag.

Boende GB och SB

De berörda protesterar mot förslaget i sin helhet.

Boende BEA och IA

De berörda är kritiska till planförslaget av flera skäl. Ytan är planlagd som parkmark i stadsplanen från 1930-talet, och de berörda menar att skrivningar i planförslaget står i konflikt med att ytan exploateras. Utformningen är inte anpassad till befintlig bebyggelse som har höga kulturmiljövärden, utan avviker i såväl gestaltning som volym anser de boende. De berörda tror att den planerade gatan kan komma att användas som smitväg om den blir genomgående. De berörda saknar information om risker för grundvattensänkning och vibrationer i marken till följd av förslaget.

Boende IB

Den berörde är negativ till att parkytan bebyggs, och anser att den behövs till rekreation och lek. Den berörde tror att planförslagets byggnader och gata kommer att få negativa hälsoeffekter för de boende i området, och tycker inte att de passar in i miljön.

Boende LE

Den berörde motsätter sig plan förslaget. Om förslaget genomförs vill den berörde ha en garanti från kommunen som säkerställer att befintliga hus inte skadas i och med byggnationen, och undrar vem som tar ansvar om skador skulle upptäckas efter lång tid. Den berörde tycker att parken istället ska utvecklas med sittplatser, utomhusgym och dylikt och menar att det är negativt att bebygga en plats som används så flitigt av lekande barn. Om planen ändå genomförs vill den berörde att alla byggnader sänks och anpassas till befintlig bebyggelse.

15 boende gemensamt

De berörda avstyrker planförslaget. De berörda anser att ingreppet i parken inte är försvarbart sett till den påverkan det har på stadsbild och kulturmiljö, vilket enligt de berörda inte står i relation till det bostadstillskott planen ger. De berörda anser att tillskapandet av bostäder inte är ett allmänt intresse i planrättsligt avseende. Gällande de fickparker som föreslås tillskapas i anslutning till den nya bebyggelsen, anser de berörda att dessa inte uppfyller de behov dagens parkyta möter, med oprogrammerad parkmark, som utgör en grön lunga i området. De berörda vidhåller att det sällan är försvarbart att exploatera parkytor, och anser att bostadsändamål inte väger tyngre. De menar att förslaget strider mot tidigare

planpraxis, och hävdar att det innebär ett brott mot tidigare beslut kring hur denna markyta ska användas och hur strukturen ska se ut i förhållande till omgivande bebyggelse. Vidare anser de berörda att planförslagets påverkan på stadsbilden har bedömts på ett inkorrekt och okunnigt sätt, och att påverkan blir större än den beskrivna. Gatans utformning, anser de berörda vara problematisk då den frångår trädgårdsstadsidealet med häckplanteringar och förgårdsmark. De berörda anser att området är beläget mitt i trädgårdsstaden, och borde behandlas därefter. De synpunkter de berörda har på föreslagna lamellhus och parhus, utöver faktum att ny bebyggelse alls föreslås på platsen, är att samtliga borde sänkas och enbart uppföras till max två våningar för att vara anpassade till omgivande bebyggelse. De berörda menar att det är tydligt att staden låtit ekonomiska intressen gå före kulturmiljövärden och värdet av rekreationsytor. Parhusen är i sin gestaltning mycket dåligt anpassade till platsen, anser de berörda, som också anser att gestaltningen som helhet, byggnader och fickparker inte anpassats till trädgårdsstadens karaktärsdrag, som planbeskrivningen framhåller.

Boende KB

Den berörde motsätter sig planförslaget, och skriver att det är önskvärt att markanvisningen återkallas. Den berörde hänvisar till att den aktuella parkytan kommer att bli ännu viktigare när andra planerade bostadsprojekt färdigställs, att den är frekvent använd redan idag, och att den ursprungligen planlades som en grön frizon för boende som saknar egen trädgård. Den berörde hänvisar också till de höga kulturmiljövärdena i Gamla Enskede, och det yttrande Stadsmuseet skrev 2017-11-02 där de lyfter att flerbostadshusen bör underordna sig skolan, och parhusen bör anpassas till småhusens skala.

Boende ÅP

Den berörde är kritisk till hur Staden har gjort bedömningen att den nya gatan kommer att generera små trafikmängder, och undrar vad som ligger till grund för denna bedömning. Den berörde upplever att trafiken ökat i närområdet, och att det redan nu känns osäkert att låta barn passera exempelvis Sockenvägen utan vuxen, och upplever en oro att den nya gatan ytterligare kommer att förvärra detta. Gröna miljöer utan trafik är viktiga, trygga platser för barn som ger dem möjlighet att röra på sig, anser den berörde. Vidare menar den berörde att boende i området valt att bo i området för att det är stadsnära, men med grönytor och djurliv. Om området bebyggs påverkas karaktären negativt, och livskvaliteten för de boende sänks, menar den skrivande. Utöver detta menar den skrivande att det råder brist på skolor och förskolor, som riskerar att spås på om nya bostäder byggs, och att de fickparker som planeras istället för den öppna gräsyten aldrig kan ersätta denna. Den berörde är negativ till att en yta som sedan länge varit planlagd som parkmark nu föreslås förtätas med ny bebyggelse, och menar att förtätning på parkmark går emot stadens Vision 2040. Den berörde

menar också att det redan finns flera mindre parkområden av storleken fickpark likt de nya ytor som planeras ersätta gräsytan, och att dessa inte används på ett bra sätt, utan är eftersatta och drar till sig personer med missbruksproblem. De lekparken som finns i Gamla Enskede blir enligt den berörde mer och mer monotona, och det som saknas är oprogrammerade ytor som den aktuella platsen, som inbjuder till fri lek. Flera fotbollsplaner har tagits i anspråk för Stadens tillfälliga behov av uppställningsytor, och den berörde anser att det är olyckligt om även denna försvinner. Den berörde hänvisar till jämställdhetsperspektivet och den utredning som tagits fram, vilken visar att fler kvinnor än män rör sig i området, och att det därför är extra eftersträvansvärt att spara denna yta. Den berörde önskar att ytan istället tas om hand och utvecklas som park. Den berörde anser att planförslaget strider mot Miljöbalkens första kapitel, där det klargörs att balkens syfte är att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Den berörde vill påtala att Miljöbalken skall tillämpas så att 1, människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan 2, värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas 3, den biologiska mångfalden bevaras 4, mark, vatten och fysisk miljö i övrigt så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas 5, återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås. Den berörde tror att den föreslagna byggnationen kommer att medföra en påtaglig trafikökning i området, som denne menar redan är hårt belastat ur trafiksynpunkt. Det innebär också att trafik tillförs ett område som idag saknar körbar yta. Den berörde tror inte att de planerade parkeringsplatserna kommer att räcka till, och att befintliga kantstensparkeringar i området kommer att belastas av tillkommande bilar. Den berörde anser att parkytan behövs med hänvisning andra pågående exploateringsprojekt i närområdet som innebär en ökad täthet. Den berörde kräver att en luftkvalitetsmätning görs på Sockenvägen som ger information om luftkvaliteten på sträckan under hela dygnet och hela året. Den berörde önskar även att en miljö- och hälsoutredning görs för projektet, samt att Staden uppvisar belägg för att den nya gatan kan antas generera låga trafikmängder. Den berörde anser att de höga kulturmiljövärdena i närområdet inte har beaktats när planförslaget tagits fram, och är negativ till detta i sin helhet. Den berörde anser att för stort fokus lagts i kulturmiljöutredningen på hur de nya byggnaderna upplevs söderifrån, från Sockenplan, och inte på hur exempelvis parhusen upplevs från det befintliga småhusområdet norr om planområdet. Den berörde anser att parhusen är oproportionerligt stora i förhållande till småhusen, samt att de skuggar dessa och deras trädgårdar i för hög utsträckning. Den berörde önskar en utökad solstudie som visar hela året och fler tidpunkter samt en analys av hur påverkan viktats mot andra frågor.

Den berörde uttrycker också oro för hög risk för sättningsskador på befintliga hus i planområdets närhet. Den berörde uttrycker även oro för att grundvattennivån kommer påverkas i området. Den berörde anser att man med tanke på klimatförändringar inte ska bygga bort grönområden. Den berörde uppmanar till att tänka långsiktigt och inte enbart på kortsiktig ekonomisk vinst.

Boende HD och FD

De berörda avstyrker planförslaget i sin helhet. De berörda anser att parkytan behövs för de boende i området, och att förslaget förstör områdets karaktär och är dåligt anpassat till platsen.

Boende AG

Den berörde avstyrker planförslaget, och önskar att ytan bevaras som parkmark. Parken används flitigt av de boende i området och deras barn, och det är redan parkbrist, menar den berörde. Den skrivande är boende i ett av flerbostadshusen söder om planområdet, och använder parken ofta tillsammans med sina barn, och anser att möjligheterna till spontan utevistelse och rörelse för barnen blir svårare att åstadkomma om denna parkyta försvinner. Aktivitet är viktigt för barns hälsa, menar den berörde.

Boende SB

Den berörde avstyrker markanvisningen och planförslaget. Den berörde anser att parken bör bevaras och hänvisar till den parkplan som antogs av Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd 2016-03-01. Den berörde anser också att de planerade lamellhusen inte får bli högre än tre våningar, och att parhusen inte får bli högre än de närliggande villorna. Den berörde hänvisar till stadsmuseets remissvar och anser att förslaget innebär för mycket hårdgjord yta, vilket den berörde anser inte passar i en trädgårdsstad, och med hänsyn till barn i området. Den berörde anser att förslaget innebär att de närliggande villorna kommer ligga i skugga året om och att parhusen inte passar in med tanke på att man i området inte får bygga attefallshus på grund av den historiska kontexten.

Boende KP

Den berörde avstyrker planförslaget. Den berörde anser att det är direkt olämpligt att bebygga parken och menar att denna är en välbehövlig rekreationsyta som bidrar med trivsel för boende i området.

Boende JP

Den berörde avstyrker planförslaget, och hänvisar till fler synpunkter. Den första rör planläggning på parkmark. Den berörde lyfter fram det ursprungliga syftet med parkytan som ritades 1933. Dessa var att ge barn utan trädgård möjlighet till lek, att tillgodose det generella behovet av rekreation, samt att reglera proportioner mellan bebyggelse och grönytor. Den berörde hänvisar också till Vision 2040 där det lyfts fram att förtätning måste ta hänsyn till

intresset av att bevara parkmark. Den berörde hänvisar också till utredningar som tagits fram inför samrådet, bl.a. Kulturmiljöutredningen, avsnitt *Gröna kvaliteter*. Den berörde anser att planförslaget visar på felaktigt avvägda intressen. Den berörde anser att parkytan är ett allmänt intresse och att bostadsbyggande är ett enskilt intresse, och att planförslaget strider mot tidigare överenskommelser. Vidare anser den boende att det inte är tillräckligt att kompensera parkytan med en fickpark, då dessa har två skilda funktioner, och den berörde uttrycker att en fickpark riskerar att bli ett tillhåll för ungdomar och missbrukare. Den boende anser också att den yta som i planförslaget kallas terrängparken inte går att anse som park, då denna inte är användbar som en sådan. Den berörde anser också att *mellanparken* inte utgör någon ersättning för den förlorade ytan. Vidare menar den boende att planläggningen av parkmark också innebär ett hårt slag mot idrott och folkhälsa. Nästa synpunkt rör riksintresset och en berörde anser att man borde ta hänsyn till att planområdet ligger intill ett riksintresse. Den boende anser att planbeskrivningens formulering kring stadsbild är felaktig, och att planförslaget har stor påverkan på stadsbilden i området. Den berörde menar att förslaget strider mot den ursprungliga idén om trädgårdsstaden och att de föreslagna husen är höga i proportion till kringliggande bebyggelse. Husen är dessutom främmande i sin gestaltning och står för nära befintlig bebyggelse, menar den berörde. Den boende menar även att de föreslagna husen kommer ge den befintliga bebyggelsen insyn och skugga. Den berörda påpekar också att de boende i lamellhusen mot Sockenvägen inte har fått bygga balkonger mot väster utan mot nordost, där de med den föreslagna bebyggelsen nu kommer få en fasad. Den berörda beskriver planförslaget som ett integritetskränkande ingrepp för de närmast boende. Nästa synpunkt rör barnens bästa och trafikmiljö. Den berörde anser att planförslaget innebär en osäkrare trafikmiljö för barn i området. Den berörde anser också att förslaget innebär negativa konsekvenser för den katolska skolan som nyttjar ytan för lek och gymnastiklektioner. Vidare anser den boende att man borde ta större hänsyn till de miljökonsekvenser som planen tillsammans med andra planer i området kan komma att innebära. Den berörde anser också att man bör utreda risker för grundvattenförändringar och vibrationer ytterligare. Den berörda anser att de lokala miljökonsekvenserna av en ny lokalgata blir omfattande. Den berörde har i yttrandet bifogat bilder och videoklipp där 3D-volymer av de föreslagna byggnaderna monterats skalenligt i Google Maps 3D-kartverktyg för att visa hur de påverkar området och inför en ny typologi och skala. En bild från ett informationsmöte när en stålställning motsvarande parhusens storlek ställdes upp på platsen för att illustrera storleken har också bifogats synpunkten. Den berörde önskar att Stadsbyggnadsnämnden tittar på bifogade bilder och videoklipp.

Boende AB

Den berörde är negativ till att planförslaget innebär att grönområde exploateras, med tanke på de naturvärden som går förlorade och med tanke på barns och ungdomars lek och aktivitet. Den berörde anser också att kulturhistoriska värden går förlorade om planförslaget genomförs. Den berörde anser även att den föreslagna bebyggelsen är för stor och att bostäderna förmodligen blir mycket dyra.

Boende AE

Den berörde avstyrker planförslaget och önskar att parkytan ska få vara kvar. Den berörde anser också att den föreslagna bilvägen kommer påverka de boende negativt.

Boende SB och JÅ

De berörda är generellt positiva till att staden förtätas i kollektivtrafikhöga lägen. De boende har synpunkter på det aktuella planförslaget som presenteras i följande text. Istället för att bebygga grönytor som inte visar på större biologisk mångfald kan man utveckla dessa för att förbättra de ekologiska värdena. De berörda föreslår att parhusen tas bort från planen och att man istället lägger resurser på att förbättra kvaliteter på denna plats. De berörda önskar skarpare krav på klimatneutralt byggande, och saknar beskrivning i planförslaget kring hur byggnadsmaterial och elförsörjning har valts ut ur ett hållbarhetsperspektiv. De berörda föreslår att den planerade lokalgatan tas bort från förslaget och att kommunen istället strävar efter att planera utifrån befintlig infrastruktur och kvartersmark. De berörda föreslår att parkeringsmöjligheter för privat bil tas bort från planförslaget, och att parkering istället hänvisas till Sockenvägen. Dels för att uppmåna till beteendeförändring hos privatpersoner och för att lättare nå stadens hållbarhetsmål, dels för att parkering är ett ineffektivt utnyttjande av marken, inte minst ur dagvattensynpunkt. De berörda anser att Gamla Enskede generellt är ett homogent område som skulle må bra av mångfald och människor från olika socioekonomiska grupper. Därför föreslår de berörda att man bör planera även för hyresrätter i de nya fastigheterna. De berörda anser att Sockenplan saknar förutsättningar för att bli ett attraktivt centrum om inte genomfartstrafiken begränsas kraftigt. De berörda föreslår att staden istället ska lägga resurser på centrumbildningen i Sandsborg/Enskededalen och Svedmyraplan. De berörda tycker det är synd att staden inte har haft en dialog i ett tidigt skede med befintliga fastighetsägare om samordningsfördelar och dialog om hur stadens gröna lungor kan utvecklas. De berörda anser att planförslaget hade fått större kvaliteter om tidig dialog skett.

Boende ÅP

Den berörde uttrycker oro för hög risk för sättningsskador på befintliga hus i planområdets närhet. Den berörde uttrycker också oro för att grundvattennivån kommer påverkas i området. Den berörde anser att man med tanke på klimatförändringar inte ska bygga bort grönområden. Den berörde uppmanar till att tänka långsiktigt och inte enbart på kortsiktig ekonomisk vinst.

Boende MBL

Den berörde håller med yttrande från boende AW s. 62 och skickar samma yttrande.

Boende UN

Den berörde protesterar mot förslaget i sin helhet, och anser att det är oförsvarligt att bebygga en parkyta som används av barn och ungdomar. Den berörde motsätter sig även höjden på parhusen och lamellhusen, och menar att projektet i fråga strider mot Stadens Vision 2040.

Boende ES

Den berörde anser att de föreslagna husen inte stämmer överens utseendemässigt med de befintliga byggnaderna i närområdet. Den berörde tycker att det känns otryggt att boende i de föreslagna nya husen kommer ha insyn i den berördes hus och tomt. Den berörde anser också att planförslaget innebär negativa miljökonsekvenser på grund av den nya vägen som ingår i förslaget. Den föreslagna vägen skulle också innebära otrygghet för den berörde, på grund av bilister som kan använda den som smitväg. Den berörde anser också att planförslaget innebär negativa konsekvenser för husdjur i området och deras ägare. Den berörde anser också att fickparker endast tillgodoser behov för små barn, medan ungdomar använder parken till aktiviteter som kräver stor yta.

Boende PF

Den berörde avstyrker planförslaget och anser att parken ska sparas av anledningar uppräddade i följande text: Områdets karaktär är en naturlig del av det kulturhistoriska riksintresset. Gamla Enskede innefattar en park som den här, belägen mellan villorna i trädgårdsstaden och den yttre raden av lamellhus så som planarkitekt Hallman en gång avsåg. De planerade husen förvanskar ovan nämnda område både utifrån bestämmelser i rådande stadsplan och utifrån vad som smälter in ur bebyggelsehistoriskt och estetiskt perspektiv. Livsmiljön för de boende och skolbarn i området försämras på ett genomgripande sätt för det första genom att en viktig grön oas försvinner. För det andra kommer också, med hänvisning till de solstudier och byggnadsritningar som finns i samrådsmaterialet, boende i de nya bostäderna ha full insyn i befintliga bostäder i synnerhet från parhusen in i villornas hus och

trädgårdar. Fler vägar ger alltid ökad trafik och fler parkerade bilar, vilket kommer drabba alla men i synnerhet barn och ungdomar som regelbundet korsar parken till och från skolor/IP/T-bana/buss samt barn som i lägre utsträckning kommer att kunna röra sig i området utan uppsikt och som förlorar en av de sista friytorna för kreativ vardagslek. De gröna värden som Staden säger sig värna riskerar att inom en snar framtid endast finnas i historieböckerna om inte de som vurmar för att tränga ihop de större vägarna till mörka stadsgator inser att detta kräver att de gröna stråken just därför blir ännu viktigare.

Boende TT och ML

De berörda avstyrker planförslaget, då de anser att detta är ogenomtänkt och missvisande. De berörda vill att parken bevaras eftersom den används mycket av barn och närboende utan trädgård. De berörda menar att det är viktigt med grönytor som inte är programmerade då de ger möjlighet till barn att utveckla lek och fantasi. Grönytan är också viktig för återhämtning och folkhälsa, menar de berörda. De berörda anser också att de föreslagna byggnaderna är för stora i förhållande till omkringliggande bebyggelse, att dessa inte passar in utseendemässigt och att de ger insyn i närliggande hus och trädgårdar. De berörda menar att de föreslagna husen kommer skugga befintliga hus och trädgårdar och att detta kommer ge konsekvenser bl.a. för äppelträden i villaträdgårdarna som inte kommer få lika mycket blommor och frukt och därmed riskera att angripas av svamp. De berörda anser också att den föreslagna vägen inte passar in i Gamla Enskede då den är rak, och att vägen kommer påverka boende i de befintliga flerfamiljshusen negativt p.g.a. avgaser. De berörda anser också att planförslaget innehåller för få parkeringsplatser i förhållande till lägenheter, och menar att man bör göra en trafikutredning. De berörda anser också att man bör göra en utredning kring om vibrationer kommer påverka kringliggande hus. De berörda anser också att de presenterade illustrationerna av förslaget är missvisande. De berörda föreslår att man istället utvecklar parken med t.ex. utomhusgym/lekpark/grillplats eller anlägger en ny förskola.

Boende BJ

Den berörde avstyrker planförslaget. Den berörde anser man inte ska bygga på den aktuella platsen då detta kommer förstöra parken som är välanvänd och viktig för invånares och besökares välmående. Den berörde anser att det är viktigt att bevara de gamla kvarteren i Enskede och att de stränga byggregler som gäller för befintliga hus i området även bör gälla för nybyggnation. Den berörde anser också att de föreslagna byggnaderna är oproportionerligt stora i förhållande till befintlig bebyggelse i

området, samt att de stilmässigt inte passar in. Den berörde ser den planerade vägen som en hög riskfaktor för utsläpp och olyckor. Den berörde befarar att många kan komma att använda den som smitväg vilket innebär en risk för barn som bor och går i skola i området. Den berörde anser att de planerade husen inte respekterar de befintliga husens läge med tanke på placering och den skuggpåverkan dessa kommer ha på de angränsande trädgårdarna.

Boende BG

Den berörde anser att planförslaget innebär att en av de sista planaytor för spontanidrott i området försvinner. Den berörde ger exempel på flera fotbollsplaner och idrottsytor i området som redan bebyggts och flera som planeras att bebyggas. Den berörde ställer sig frågande till politikerns ord om att spontanidrott ska vara möjlig att bedriva och om kultur- och idrottsförvaltningen blivit tillfrågade i ärendet.

Boende KR

Den berörde motsätter sig planförslaget. Den berörde menar att planförslaget medför att gräsmattor försvinner, att trafik och buller ökar, att solintaget på den berördes område minskar och att de befintliga fastigheterna får en värdeminskning. Den berörde befarar att planförslaget kommer innebära att barn i området kommer tillbringa mer tid inomhus.

Boende LH

Den berörde avstyrker planförslaget, och lämnar samma synpunkter som boende AW på s. 62, dock med vissa tillägg vilka är beskrivna i följande text. Skuggning av villatomter kommer orsaka värdesänkning av de befintliga villorna. Staden arbetar mot sin egen översiktsplan som exempelvis All stadsplanering ska vara socialt värdeskapande. Förslaget skapar inga nya sociala värden utan tar istället bort värden som tillgång till offentliga rum för spontana eller planerade kulturaktiviteter. I kapitlet En socialt sammanhållen stad framhåller man vikten av det offentliga rummet för att möjliggöra ett stadsliv. Översiktsplanen påtalar också att grönytor och parker ska utvecklas. Den aktuella parken skulle kunna utvecklas med förslagsvis blommor, bänkar, grillplats, skatepark, utomhusgym. I föreslagen plan får parhusen uppföras till en höjd av cirka 10 meter, vilket i praktiken kan innebära 3 våningar. I dom 2016:371 från MÖD upphävdes bygglov för en takterrass som gav insyn över grannens uteplats. En dom från MÖD är prejudicerande vilket måste tas hänsyn till i planeringen. Uthyrning via uthyrningssajter ökar vilket medför risk att villagrannarna blir uttittade av flera olika sällskap. Riksintresset bör ses i sin helhet och således skyddas i sin helhet. De befintliga villorna är inte pålade eller förankrade med fast mark och riskerar att skadas vid byggarbeten.

Boende AS

Den berörde motsätter sig planförslaget av flera anledningar beskrivna i följande text. Förslaget innebär förlust av park som används flitigt. Gamla Enskede är känsligt för grundvattenförändringar och vibrationer. Marken är skör. De föreslagna husen sticker ut i stil och höjd, skymmer befintlig bebyggelse och ökar insynen för dessa. Husen följer inte Gamla Enskedes karaktär som trädgårdsstad. Dyra bostäder löser inte bostadskrisen. Dålig timing för nybygge, svårt att sälja nyproduktion. Ny bilväg medför risker för barn, ökar utsläpp och försämrar miljön.

Boende TJ

Den berörde motsätter sig planförslaget. Den berörde är starkt kritisk till att man planerar bygga på parkmark som används flitigt. Den berörde anser också att de föreslagna husen inte passar in i området, och att skogsslänten kommer ligga i ständig skugga. Den berörde anser att man inte tagit hänsyn till boende i området eller barn som går på den katolska skolan, utan bara till de nya husen.

Boende IR

Den berörde motsätter sig planförslaget och förklarar flera anledningar beskrivna i följande text. Gamla Enskede är ett kulturhistoriskt riksintresse och värdefull miljö ska bibehållas, det är viktigt att spara parken som är en grönyta för barn och vuxna. Tre fotbollsplaner i närheten kommer byggas bort och därför är det extra viktigt att utrymmen för idrott och lek finns kvar. Katolska skolan använder parken som läromiljö. Boende i villor i Gamla Enskede måste hålla sig till strikta byggregler, medan de föreslagna husen inte smälter in i den befintliga miljön. Husen är för höga, skuggar intilliggande tomter och ger villorna insyn, vilket är en integritetskränkning. Lamellhusen är högre än både katolska skolan och husen mot Sockenvägen, och de kommer ge skugga åt den park som blir kvar. Den planerade vägen kommer medföra att biltrafiken ökar och likaså buller, avgaser och partiklar. Förslaget strider mot Stockholms miljömål. En av de tänkta fickparkerna kommer ligga intill den berördes tomt och detta kommer medföra en olägenhet för den berörde, då dennes villa är lyhörd och förskolegrupper troligen kommer vistas i fickparken under dagarna. Det verkar som att byggbolagens intressen går före människors boendemiljö. Svårt att sälja nyproduktion nu, detta är fel sätt att lösa bostadsbristen. Förslaget innebär bara en försämring för Gamla Enskede. Utveckla gärna parken men inte genom att bygga bostäder.

Boende PS

Den berörde anser att planförslaget är dåligt eftersom den berörde kommer få insyn i sin trädgård, kommer se en vägg från sin trädgård, träden kommer ge sämre frukt och bär p.g.a. skugga från

de föreslagna husen, favoritlekplatsen kommer försvinna, det blir farligt för den berördes katt med fler vägar och bilar samt att det är synd om djur och fåglar vars bon kommer försvinna.

Boende JH

Den berörde motsätter sig planförslaget och lämnar samma synpunkter som yttrande från sakägare LH på s. 51 och samma synpunkter från boende AW på s. 62.

Boende CP

Den berörde protesterar mot planförslaget och menar att det unika med Stockholm är att det finns så många gröna områden i en stor stad, att man tänker på människors behov av god luft och lugn. Den berörde befarar nu att Stockholm snart är som den berördes hemstad Bangkok, med bara vägar och hus.

Boende AG och OM

De berörda motsätter sig planförslaget av flera anledningar; att byggnationen strider mot den ursprungliga stadsplanen, trädgårdsstaden, och områdets estetiska karaktär. Att man tar bort möjlighet till lek och rekreation för barn som bor i området. Att flera fotbollsplaner i området har försvunnit eller kommer försvinna och därför behövs ytor till spontanfotboll. Att förslaget innebär förlust av rekreationsyta och livskvalitet för närboende då förslaget inte innebär något tillskapande av grönytor. Att ytan som tas bort hade som ursprungligt syfte att ge boende i flerbostadshusen rekreation. Att tätare stadsmiljö ger sämre luft, mer buller och färre djurarter, medan grönytor ger syre, partikelupptag, vattenreglerande ytor, växter för pollinatörer och flera ekosystemtjänster. Att det pågår flera planprojekt i området som alla kommer öka förtätningen i Enskede och minska grönytor, vilket kommer öka belastningen på de få grönytor som blir kvar. Att den föreslagna nya gatan kommer medföra förhöjd säkerhetsrisk för barn och ungdomar. Att de föreslagna husen är onödigt höga och skuggar närliggande hus och tomter. Att byggaktörens skisser är missvisande och inte ger en helhetsbild av hur byggnationen kommer påverka området.

Boende RC

Den berörde är negativ till att parken bebyggs, och önskar att den bevaras. Sockenvägen är belägen på andra sidan lamell- husen och med den nya planen får de boende där trafik på bägge sidor om husen, menar den boende. Den berörde förstår att nya bostäder behövs, men är kritisk till att de föreslås på välutnyttjad parkmark, som används av barnfamiljer och på skoltid av katolska skolan. Den berörde tror inte att träden i och i anslutning till området som planeras bevaras, går att bevara, utan att dessa kommer att behöva fällas då de skadas av byggnationen. Vidare anser den berörde att

de föreslagna byggnaderna är oproportionerliga och för stora, och är kritisk till parhusen, som få kan efterfråga, menar den berörde.

Boende EFR och JFR

De berörda vill inte ha insyn och skugga i sin trädgård som är belägen i nära anslutning till de planerade parhusen, och vill även fortsättningsvis kunna utöva bollsport som brännboll och spontanfotboll i parken. De berörda vill inte ha en ny gata i området som minskar säkerheten i en idag trafikbefriad park. Vidare vill de boende inte ha insyn och skugga i sin trädgård, och bli sedd vid studsmattehoppning. De berörde tycker att de föreslagna husen är för stora, och att parken och backen där barnen åker pulka ska bevaras.

Övriga, ej sakägare

Enskede Villaförening

Föreningen frågar sig hur det är möjligt att planförslaget tagits fram. De menar att förslaget saknar anpassning till den unika befintliga bebyggelsen och att den sista plana parkytan i området tas i anspråk. De planerade byggnaderna anser föreningen inte passa in i miljön och att de blir för dominanta på grund av deras storlek och höjd. Föreningen menar att konsekvenserna av planförslaget skulle bli alltför omfattande för de närboende och anser att markanvisningen ska återtas då marken är olämplig att exploatera.

Enskede socialdemokratisk förening

Föreningen avstyrker förslaget, med hänvisning till att en etablerad, ianspråktagen parkmark ej bör bebyggas, att den aktuella ytan används mycket av skolbarnen, och är ett viktigt rekreatiionsstråk för boende i området. Föreningen menar att mindre attraktiv mark istället bör provas för bostadsbyggnation till exempel kan överdäckning av Nynäsvägen bör utredas vidare. Utöver yttrandet ovan från föreningen, avstyrker de skrivande förslaget med synpunkterna att trädgårdsstadens parker har riksintresse och att park som bebyggs är del av detta, att barns lekytor begränsas, att förslaget innebär en stadsbebyggelseavvikelse, att storleken och färg och form avviker, att det i förslaget med utfarten finns stora risker för skolbarn, att Enskedevägen har mycket tung trafik och en dödsolycka med påkörning av gångtrafikanter har inträffat för några år sedan i närområdet. De skrivande föreslår att det i stället utreds om 70 lgh kan byggas på Sockenvägen mellan Handelsvägen och Enskedevägen på den västra körbanan och att den östra körbanan används som dubbelriktad lokalgata.

Samfundet St:Erik

Samfundet menar att den nuvarande stadsdelens struktur med en skärm mot gatan bygger på en medveten idé av P O Hallman. Samfundet skriver vidare att om planförslaget genomförs kommer det resultera i en dubbel skärm mot gatan i förhållande till Hallmans plan, som dessutom kommer ta i anspråk det parkstråk som var en central idé i stadsplanen. Det aktuella planförslaget ligger inom området för Per Olof för Hallmans stadsplan. Förslaget innebär enligt samfundet ett stort ingrepp i en stadsdel med så högt kulturhistoriskt värde som Enskede. Samfundet avstyrker planförslaget.

Nätverket BUMS, Barns utemiljö i staden

Nätverket vill upplysa om att den lilla parken nedanför S:t Eriks Katolska skola inte är vilken park som helst. Vidare skriver nätverket att parken anlades för att ge alla de boende i barnrikehusen vid Sockenplan och hyreshusen längs Sockenvägen en möjlighet att leka och vistas utomhus nära sina hem. Parken finns med i parkplanen från 1933 och är en del av en helhet för att förse Stockholmarna med grönområden med fokus på barns behov av att röra på sig och leka. Nätverket påpekar att sedan 80-talet har det talats allt mindre om barnens plats i staden och idag byggs ytterst små förskolegårdar som inte lever upp till de krav som ställs m.m. Nätverket hänvisar till forskning om barns utemiljö och påpekar vikten av naturliga miljöer som plats för barns lek och utveckling vilket anlagda lekplatser inte kan ersätta. Nätverket påpekar att denna park är en skatt för områdets och skolans barn och räknar upp flertalet anledningar till varför den är för värdefull för att bebyggas. Nätverket anser med det att planförslaget inte ska godkännas.

Boende JL

Den boende uppskattar förslaget, tycker att gatan kunde ligga norr om byggnaderna istället. Skickar med en skiss.

Boende PM

Den boende motsätter sig bygget och tycker inte att det är rätt att ta grönyta i anspråk för exploatering. Den boende menar också att parkområdet ingår i en arkitektonisk enhetlighet som de nya husen förstör. Närområdet kommer redan förlora mycket grönska och grönområden i och med utbyggnaden av tunnelbanan, menar den boende. Vidare menar den boende att byggnationen av flera projekt kommer också öka biltrafiken i områden. Den skrivande påpekar risk för sättningskador då hela området runt Sockenplan består av sättningskänslig lera.

Boende AA

Den boende önskar en annan färg på parhusen, gärna naturträ menar den skrivande skulle passa in i miljön.

Boende JH

Den boende har förslag på alternativ utformning. Det föreslås att lamell vrids 90 grader och läggs parallellt med Enskedevägen och att två parhus ersätts med ett större hus.

Boende LW och BW

De boende är negativa till byggnation i parken och anser att husen är för höga och fula. De påpekar att många använder parken exempelvis boende i flerbostadshusen som saknar trädgård. De menar också att insyn till befintliga byggnader är negativt och en ny bilväg är försämrar området.

Boende AG och SS

De boende vill inte att parken bebyggs. De menar att det som är viktigt för möjligheten till fysisk aktivitet i en stad är närheten till bilfria parkområden i nära anslutning till flerfamiljshus som inte har egen trädgård, inte minst för barnfamiljer. De boende menar att detta också är viktigt för den sociala hållbarheten.

Boende AW

Den berörde protesterar mot förslaget och anser att parken behövs för skolbarnen då deras skolgård enbart består av asfalt. Vidare menar den berörde att det hämmar inläring om de inte har grönområden i närheten och att rekreationsytor som denna saknas i området.

Boende AN och MN

De boende avstyrker förslaget. Ytan påpekar de boende används av barn och utgör en av få säkra vägar till idrottsplatsen för små barn. De nya husen anser den boende är för stora och skymmer sikten samtidigt som den nya gatan ger trafik in i t området vilket de boende menar ger en otrygg miljö för barn.

Boende TA

Avstyrker planen och hänvisar till många anledningar: att husen är oproportionerligt stora, att husen skuggar villatomter, att husen ger insyn, att gatan riskerar bli en smitväg, att föreslagna fickparker inte möter behovet av grönytor, att antalet nya bilparkeringsplatser är för få, att skolvägen blir otrygg, att placering av parhus frångår trädgårdsstadens ideal. Den boende anser att det är fel bygga dyra parhus för att rå på bostadsbristen. Planen, menar den boende, påverkar hela Gamla Enskedes karaktär och förändrar Hallmans stadsplaneideal. Avsikten med platsen påpekar den boende var ursprungligen att ytan skulle vara ett komplement för utelek för de barn i närområdet som inte bor i villa. De får parkytor som återstår i

Gamla Enskede har högt värde för invånarna och plats för spontanidrott försvinner. Den boende menar att skolbarnen använder parken flitigt. Vidare menar den boende att risker, ansvar och påverkan på befintliga fastigheter måste utredas mer.

Boende ÅHB

Den boende anser att det inte är lämpligt med fler förtätningar i området, att ytan behövs som rekreationsyta eftersom alla i området har inte egen trädgård. Vidare föreslår den boende att bygga högt på mer lämpliga ställen som Enskede IP, vid Enskede gårds gymnasium, på grönområden vid Enskede rackethall eller på den före detta fotbollsplanen vid Nynäsvägen. Den boende anser att förslaget frångår plannormen i trädgårdsstaden, med trädgård som möter trädgård samt hus mot gata. Stockholms barn anser den boende har brist på idrottsytor och därför borde utrymme ges till fysisk aktivitet på platsen.

Boende MSR

Den boende anser att förslaget är olämpligt av flera skäl. Bland annat anser den boende att en av de sista plana grönytorerna i Gamla Enskede offras för byggnation vilket ger brist på spontanidrottsytor samtidigt som det går emot vision 2040 om att bevara och utveckla parkytor. Den boende anser också att planen riskerar att bryta ekologiska spridningskorridorer. Vidare påpekar den boende att många barn rör sig genom området, till och från sina skolor, och förslaget innebär en otryggare miljö med trafik. Personen anser att arkitekturen är andefattig och passar dåligt in i miljö, att förslagets alla byggnader är för stora och för höga. Skuggningen kvällstid på flera villafastigheter anser den skrivande är oacceptabel. Den skrivande tror inte att fickparken i öster kommer att användas då den blir för skuggig, och tror därför att den kan dra till sig ljusskygga aktiviteter. Tunnelbanans byggnation kommer att påverka närområdet under de kommande åren och synpunktslämnaren tror att detta kommer att innebära stora störningar och att ytterligare ett byggprojekt blir för mycket inte minst av säkerhetsskäl för barn. Skrivande anser att förslaget bör läggas ned och att om detta inte sker bör volym och höjd för samtliga byggnader minskas.

Boende LS

Personen anser att den föreslagna byggnationen ska utgå, med hänvisning till att den skapar en sämre miljö och lägre trivsel. Vidare undrar den boende var miljötänkandet är och anser att vi måste måna om både människor och miljö.

Boende PW

Den skrivande anser att platsen är lämplig att bebygga men att de föreslagna husen är för höga och dåligt anpassade till den befintliga

miljön och arkitekturen. Lamellhusen borde istället vara i samma höjd som befintliga grannhus i söder, och av liknande arkitekter anser den boende och parhusen borde till utseende och volym likna radhusen på Margaretavägen eller parhusen på Skogsvägen. Den skrivande anser också att detta kulturhistoriskt värdefulla område ruineras av förslaget och att det istället borde smälta in i omgivningen som exempelvis hus vid Ängsvägen 17.

Boende ILW

Den skrivande har förståelse för att nya bostäder behöver byggas, men anser att den föreslagna platsen är olämplig för det ändamålet då den är för liten för förtätning och används av boende som en grön oas. Det råder brist på dylika grönytor i stadsdelen och de föreslagna husen kommer att störa både befintliga lamellhus och villor anser den boende. Vidare ser den boende också ett problem i att få in trafik i området och en säkerhetsrisk för områdets barn. Den genuina trädgårdsstadskaraktären försvinner, menar den skrivande.

Boende PG och EG

De skrivande menar att förslaget är dåligt och tar en av områdets sista parkytor i anspråk. Parken används för utflykter, lek och bollspel, och när de skrivande flyttade in fanns det fyra dylika lekområden, varav nu endast detta återstår. Med den motiveringen kräver de skrivande att parken lämnas ostörd.

Boende IB

Synpunktslämnaren har lämnat in en inskannad synpunkt i så låg upplösning att den är oläslig.

Boende MV

Den skrivande är missnöjd med parhusens höjd och gestaltning, samt att de skuggar villatomter längs Hemmansvägen. De platta taken, och förslagets arkitektur i stort passar dåligt in, anser den skrivande.

Boende PK

Synpunktslämnaren anser att förslaget påverkar upplevelsen av skolan negativt, och att flerbostadshusen är oproportionerligt höga. Den skrivande anser även att parhusens storlek framstår som väldigt mycket högre än småhusen, och att husen står för nära tomtgränserna. Den skrivande saknar en trafikutredning för projektet, med ytterligare utredning av konsekvenserna för de två föreslagna gatulösningarna. En av Enskedes få pulkabackar riskerar att försvinna i och med förslaget tror synpunktslämnaren.

Boende JS och IS

De skrivande anser att förslaget saknar estetiska kvaliteter och bör ritas om. Samt att gatan helt bör utgå då den skapar onödiga risker.

De anser också att tillkommande parkeringsplatser bör redovisas tydligare. Parhusen bör sänkas, anser de skrivande.

Boende CB och HH

Synpunktslämnarna anser att förslaget kraftigt bryter mot den ursprungliga stadsplanen, och förvanskar området, och att de nya byggnaderna är oproportionerliga till både höjd och volym. De påpekar också att ytan används av såväl boende som skolbarn i området, och att många andra planprojekt pågår i stadsdelen vilket gör det extra angeläget att spara denna grönyta. De skrivande motsätter sig förslaget i sin helhet.

Boende KB och NB

De skrivande anser att det som Gamla Enskede behöver är mer grönska inte mindre.

Boende FL

Den skrivande anser att det är väldigt negativt för området att bebygga den aktuella grönytan då den används mycket av områdets boende, såväl barn som vuxna.

Boende EB

Synpunktslämnaren är negativ till planförslaget med hänvisning till att det förvanskar områdets ursprungsplan som bör läsas samman med trädgårdsstaden, och att flera andra grönytor har bebyggts. Den skrivande ser istället ett behov av mer växtlighet på platsen, som kan rena luften och skapa en ännu bättre miljö.

Boende TN

Den skrivande bestrider planförslaget i sin helhet och önskar att parkmarken får vara kvar. Slänten som föreslås sparas används mycket sparsamt av områdets barn, till skillnad från den plana gräsyten som används till bollsport, promenader, rekreation m.m. menar den berörde. Den skrivande anser också att lugnet i området påverkas negativt av nya boende. Vidare hänvisar den skrivande till flera forskare och studier som visar på att minskad tillgång till grönska och natur i människors vardag påverkar hälsan negativt. Förslaget förvanskar den ursprungliga planen menar den boende, och strider mot kommunens vision 2040 där staden skriver om grönområdets positiva hälsoeffekter och vikten av att bevara dessa när staden växer. Dessutom anser synpunktslämnaren att flera av planens framtagna utredningar och dokument står i konflikt med varandra, däribland kulturmiljöutredningen som den berörde anser visar på olämpligheten med bebyggelsen. Byggnaderna är för stora till såväl volym som höjd. De föreslagna fickparkerna kan inte ersätta den parkmark som försvinner menar den boende. Utöver detta ser den skrivande en risk med att de nya byggnaderna skuggar och ger befintliga bostäder insyn. Synpunktslämnaren ifrågasätter

också om stora, dyra parhuslägenheter är rätt sätt att rå på bostadsbristen. Slutligen tror den skrivande att den nya angöringsgatan kommer att bli betydligt mer trafikerad än beräknat, och en säkerhetsrisk för barn som passerar genom området.

Boende CL och RL

De skrivande är negativa till förslaget i sin helhet och anser att parken istället borde rustas upp med fler träd och belysning.

Boende JT

Den skrivande är negativ till förslaget, med hänvisning till att en välanvänd, bilfri parkyta bebyggs, och att de nya byggnaderna oproportionerligt stora, orsakar insyn och skuggar befintliga tomter.

Boende CGN

Synpunktslämnaren avstyrker förslaget i sin helhet, med motiveringen att det är ogenomtänkt, ger insyn till befintliga byggnader, innebär att en välanvänd omtyckt grönyta försvinner och innebär att stor del av ytan blir hårdgjord med bland annat en ny gata som riskerar att bli en smitväg. Den skrivande anser inte att dyra bostäder är rätt sätt att rå på den rådande bostadsbristen.

Boende MPN

Den skrivande är negativ till förslaget, som denne tror innebär en avsevärd försämring, och inte anser motiverar exploatering av en parkyta som fyller viktiga syften som lek och rekreationsområde.

Boende CKL

Synpunktslämnaren är negativ till planförslaget med hänvisning till att det förvanskar områdets ursprungsplan, och att barn som vistas i området får en försämrad och osäkrare miljö med den nya strukturen. Den skrivande menar också att Staden går emot de egna skrivningarna i Vision 2040 där det står om vikten av att bevara parkmark.

Boende TL

Den skrivande är negativ till planförslaget, och anger flera skäl: byggnaderna är oproportionerliga, byggnaderna ger insyn och skuggar befintliga byggnader, ny gata riskerar att bli en smitväg om det genomgående alternativet väljs, fickparkerna löser inte behovet av park, och riskerar att bli tillhåll för alkoholister, barns säkerhet påverkas med den nya gatan, planen innebär att områdets ursprungliga stadsplan frångås, föreslagen typologi med parhus är inte rätt sätt att rå på bostadsbristen, förslaget påverkar hela Gamla Enskedes karaktär negativt, förslaget går stick i stäv med kommunens egna skrivelser om vikten av gröna ytor i Vision 2040, ytan används frekvent av barn idag. Den skrivande ser en risk för påverkan på befintliga byggnader i form av sättningar, grundvattenförändringar och vibrationer.

Boende ST och ST

De skrivande tycker att planförslaget förstör mer än det tillför och anser att grönytan istället bör bevaras.

Boende ME och LE

Synpunktslämnarna anser att parkytan bör bevaras då det är omtyckt och välanvänt av boende i området.

Boende ÅS

Den skrivande anser att förslaget är olämpligt att flera skäl, som att en av de sista plana grönytorna i Gamla Enskede offras för byggnationen, vilket ger brist på till exempel spontanidrottsytor. Den boende menar att förslaget går emot vision 2040 om att bevara parkytor. Tunnelbanans byggnation kommer att påverka närområdet under de kommande åren, och synpunktslämnaren tror att detta kommer att innebära stora störningar, och att ytterligare ett byggprojekt blir för mycket, inte minst av säkerhetsskäl för barn. Den boende ser även risk för sättningar på befintliga fastigheter och anser att kulturmiljöutredningen visar på att det är olämpligt att bebygga ytan. Den boende menar att många använder gräsyten idag, såväl barn som vuxna och att parkytorna i området är få, och har därför ett högre värde än ny bebyggelse.

Boende DH

Den skrivande anser att tunnelbanan redan är överfull i rusningstid, och att skolor och förskolor i området inte kan ta emot fler elever, samt att vårdcentraler och äldreomsorg är fulla och fungerar dåligt. Därför är det olyckligt att bygga nya bostäder under rådande förhållanden, menar den skrivande. Den skrivande menar också att de nya byggnaderna inte visar hänsyn mot befintlig bebyggelse som riskerar insyn. Den skrivande nämner att det byggs på andra ställen i området just nu, och att detta innebär ytterligare belastning.

Boende TN

Synpunktslämnaren anser att planområdet borde bebyggas med en förskola med tillhörande lekplats, då det saknas förskoleplatser i området och kötiderna ofta är väldigt långa, samt att lekplatserna är få. Den skrivande menar att det är långt att gå över en kilometer med små barn till de lekplatser som finns. Alternativa användningsområden för området skulle kunna vara hundrastgård eller utomhusgym, föreslår synpunktslämnaren, som i sista hand vill se ett alternativ där en större del av parkytan sparas och de planerade husen blir färre.

Boende AW

Den skrivande motsätter sig planförslaget och anger en rad olika skäl. Skälen som anges är: En av de sista plana grönytorna i Gamla Enskede offras för byggnationen, vilket ger brist på

spontanidrottsytor. Den skrivande menar att förslaget går emot vision 2040 om att bevara och utveckla parkytor i staden. Förslaget går ifrån den ursprungliga stadsplanens idé om att de barn i området som inte har egen trädgård skulle få en öppen plats att leka på. Ytan används till en rad olika aktiviteter, menar den skrivande, som bollspel, picknick m.m. Den del av skogsbacken som bevaras hamnar i skugga stor del av dagen. Tunnelbanans byggnation kommer att påverka närområdet under de kommande åren, och synpunktslämnaren tror att detta kommer att innebära stora störningar, och att ytterligare ett byggprojekt blir för mycket, inte minst av säkerhetsskäl för barn. Den skrivande ser risk för sättningar och annan påverkan på befintliga fastigheter. Vidare anser den boende att kulturmiljöutredningen visar på att det är olämpligt att bebygga ytan. Den skrivande påpekar att många använder gräsytan idag, såväl barn som vuxna. Parkytorna i området är få, och har därför ett högre värde än ny bebyggelse, menar den skrivande. Byggnaderna som föreslås är oproportionerligt stora i förhållande till de befintliga menar den boende, och skuggar befintliga hus och trädgårdar samt ger insyn i dessa. En ny gata anser den boende riskerar att bli en smitväg om det alternativ om en genomgående gata väljs. Fickparkerna löser inte behovet av park, och riskerar att bli tillhåll för missbrukare anser den skrivande. Barns säkerhet påverkas av den nya gatan, och risk finns att den blir mer trafikerad än beräknat förmodar den boende. Vidare menar den boende att föreslagen typologi med parhus inte är rätt sätt att rå på bostadsbristen och att förslaget påverkar hela Gamla Enskedes karaktär negativt

Boende HM

Protesterar mot förslaget av samma skäl som synpunktslämnaren ovan.

Boende UL, JL och EL

De skrivande är negativa till planförslaget. Detta då de menar att parken används frekvent för idrottsutövning, hundrastning, promenader m.m. och att det vistas vilda djur i parkområdet som rådjur och harar. De skrivande menar också att det redan idag är dålig luft i området, och tror att planförslaget och den nya gatan ytterligare kommer att försämra situationen. De tror inte att bostadsbristen kan rås på genom att bygga ett stort antal nya bostäder, och ser stora problem med att staden bebygger ytor som idag är parkmark.

Boende MS

Skrivanden är villaägare i området och mycket positiv till planförslaget och anser att det är bra att den aktuella gräsytan bebyggs. Den skrivande menar att ytan inte används idag, utan att

närboende använder detta som argument för att de inte önskar se byggnation på platsen. Gamla Enskede behöver utvecklas, och detta allra helst med nya hyresrätter, anser den skrivande, som också gärna ser att fler liknande områden i Gamla Enskede bebyggs.

Boende LA och MA

De skrivande är emot planförslaget. De anser att ytan är för trång att exploatera, och att tätheten mellan gamla och nya hus blir för hög. Oro finns för insyn, skuggning och begränsad utsikt. De skrivande menar att parken används frekvent idag av många olika grupper, och tycker att denna typ av platser är för få i området. Generellt anser de skrivande att förtätningen i stadens centrala och kollektivtrafiknäralägen har gått för långt, och att den ska ske längre bort från stadens centrala delar.

Boende CS

Den skrivande vill gärna köpa en av projektets bostäder när de är färdigställda.

Boende RS

Synpunktslämnaren är av uppfattningen att planförslaget inte är anpassat efter befintlig miljö, och att de nya parhusen avviker alltför mycket från den befintliga arkitekturen i området. Gräsytan används av många barn, och det är därför olämpligt att bebygga den, menar den skrivande, som även tycker att den nya gatan är olämplig och kommer att försämra säkerheten för barn som passerar området.

Boende MM

Synpunktslämnaren tycker att förslaget är mycket dåligt anpassat till den befintliga miljön och dess karaktär, samt avviker från stadsplanen där platsen är planlagd som park. De föreslagna byggnaderna är föra stora och har för stor påverkan på grannfastigheterna, anser den skrivande.

Boende MK

Den skrivande uppskattar det befintliga parkområdet, och är negativ till att det bebyggs, och anser att exploatering av den inte är någon långsiktig lösning för att rå på bostadsbristen.

Boende TJ

Synpunktslämnaren menar att platsen är välanvänd som idrotts och rekreationsyta, och att livskvaliteten för boende i området försämras om den försvinner. Skrivanden påpekar också att en förtätning av staden kräver en samtidig utbyggnad av skolor, och belastningen är redan hög på exempelvis Enskedeskolan. Tunnelbanan ska byggas ut, och ett etableringsområde kommer att anläggas vid Sockenplan, varför den skrivande är orolig för de störningar som flera samtidigt pågående byggprojekt kan komma att innebära.

Boende FL

Den skrivande anser att parkytan bör bevaras som parkmark, med anledning av att den ursprungliga stadsplanen anger parkmark, och att grönyttorna i Gamla Enskede är få och viktiga för såväl människor som djur.

Boende OG och YG

De skrivande är negativa till planförslaget då de menar att ytan används mycket idag, till diverse rekreations- och sportaktiviteter, och att de som saknar egen trädgård samt skolans elever drabbas hårdast av planens negativa effekter. De skrivande anser även att områdets kulturhistoriska värden förvanskas då förslaget är oproportionerligt och inte tar hänsyn till befintlig struktur och bebyggelse.

Boende PB

Den skrivande anser att förslaget påverkar området negativt och protesterar mot detta i sin helhet.

Boende UW

Den skrivande är negativ till förslaget, som denne anser olämpligt att exploatera på grund av de höga kulturhistoriska värdena och på grund av att det redan pågår andra planer för förtätning i stadsdelen. Den skrivande instämmer också i de punkter som AW på s. 62.

Boende ÅS

Den skrivande protesterar mot förslaget med hänvisning till de skäl som anges i yttrandet av AW på s. 62.

Boende KG

Den skrivande protesterar mot förslaget med hänvisning till de skäl som anges i yttrandet av AW på s. 62.

Boende KS

Den skrivande är tveksam till förslaget, med hänvisning till: att flera andra förtätningsprojekt redan pågår i stadsdelen, med anledning av kulturvärdena i Gamla Enskede och de befintliga grönyttorna som används frekvent av de boende. Den skrivande hänvisar också till de skäl som anges i yttrande skrivet av AW på s. 62.

Boende TH

Den skrivande är orolig att en in- och utfart mot Handelsvägen kommer leda till en trafikökning på Handelsvägen och i korsningen mellan Sockenvägen/Handelsvägen, vilket är en viktig skolväg för elever i Enskede skola, och menar att gatan redan är en säkerhetsrisk för barn då den saknar separat cykelbana. Den skrivande tycker inte att planförslaget tar hänsyn till barns situation i trafiken.

Boende AM

Den skrivande är negativ till planförslaget, och anser inte att den aktuella gräsytan är lämplig för exploatering. Som skäl till detta anges att den används flitigt som komplement till den egna bostaden, för exempelvis bollsport, utomhussamvaro och dylikt. För heltidsarbetande föräldrar är det svårt att få tiden att räcka till, och då blir ytor som denna i nära anslutning till hemmet extra värdefulla. Den skrivande anser att den framtagna barnkonsekvensanalysen stärker tesen att en viktig yta för barn går om intet om planen genomförs. En annan synpunkt är att Gamla Enskede trädgårdsstad utgör riksintresse för kulturmiljövården, och att det innebär en påtaglig förändring av den ursprungliga karaktären att bebygga parkytan. Den skrivande omber Stadens tjänstemän att beakta riksintressets värden och se parkytan i ett större sammanhang. Slutligen anser den skrivande att de föreslagna byggnaderna är illa anpassade till sin närmiljö, och volymmässigt oproportionerliga.

Boende EW

Synpunktslämnaren anser att de föreslagna byggnaderna är för stora för den aktuella platsen, och att påverkan på befintliga byggnader blir för påtaglig, samt att de påverkar de kulturhistoriska värdena i Gamla Enskede negativt. Synpunktslämnaren anser också att tillgången till dylika öppna ytor för barns lek är för få redan idag, och att det är fel att bygga bort en välanvänd lekyta, liksom att parhusen skuggar småhusens tomter i orimligt hög utsträckning.

Boende EW

Den skrivande anser att barns möjligheter till rörelse och lek påverkas negativt av planförslaget, och att minskad tillgång till ytor för spontan rörelse har påvisats ha negativa hälsoeffekter, varför det är oansvarigt att ytterligare minska barns tillgång till dylika ytor i Gamla Enskede. Den skrivande menar att parkytan utgör den sista plana, trafikfria ytan i området och att den utgör ett viktigt komplement till planerna på Enskede IP, som enligt den skrivande är uppbokade från eftermiddag till sen kväll, den tid barnen är lediga. Särskilt negativt påverkar exploateringen de barn som inte har tillgång till en egen trädgård, menar den skrivande. Den skrivandes önskan är att detaljplanearbetet stoppas, eller att Stadsbyggnadskontoret redogör för varför man anser värdet av fem nya parhus väga tyngre än en yta för barns utevistelse, och var någonstans kontoret föreslår att områdets barn ska ägna sig åt utelek och oorganiserad bollsport, samt redovisa vilka slutsatser kontoret drar av den framtagna barnkonsekvensanalysen.

Boende CD och UD

De skrivande motsätter sig planförslaget, med hänvisning till att ytan används flitigt som park av både barn och vuxna.

Boende PG

Den skrivande anser att planförslaget går emot den ursprungliga stadsplanen, och idealen för Gamla Enskede trädgårdsstad, samt menar att parkytan används som trädgård av de boende i lamellhusen längs Sockenvägen. Den skrivande anser att inga motsvarande parkytor finns på rimligt avstånd, och beskriver närbelägna Margaretaparken som en helt annan typ av park, med terräng och skogsväxtlighet.

Boende AK

Synpunktslämnaren är negativ till att den aktuella parkytan bebyggs, med särskild hänvisning till dess betydelse för de boende i lamellhuset med hyreslägenheter som är beläget väster om planområdet med utsikt över parken. Hyreshuset saknar egen innergård och balkonger, och synpunktslämnaren menar att parken används flitigt till olika typer av utevistelse och aktiviteter.

Boende KJ och BML

Synpunktslämnarna protesterar mot det aktuella planförslaget, och önskar att det stoppas. Som skäl anges bland annat att förvanskningar av trädgårdsstaden i form av nybyggnation redan har skett, och inte bör fortsätta.

Boende UH

Den skrivande anser att den föreslagna bebyggelsen inte passar in i den befintliga miljön, höjd- och volymmässigt. Den skrivande anser att man, om det ska byggas, enbart ska bygga flerbostadshusen och inte parhusen. Detta för att kunna spara en del av parken, eftersom denna enligt den skrivande är viktigare än dyra parhus. Detta skulle också i så fall gynna dem som flyttar in i de nya flerbostadshusen, menar den skrivande. Den skrivande anser att det är synd att flerbostadshusen föreslås vara bostadsrätter. Den skrivande anser också att den planerade gatan inte får bli en genomfartsgata.

Boende NF

Den skrivande är negativ till planförslaget, och önskar att parkytan sparas som park, med hänsyn till kulturmiljövärden och de barn som använder parken.

Boende CK

Synpunktslämnaren protesterar mot förslaget i sin helhet.

Boende ME

Den skrivande protesterar mot förslaget i sin helhet, och anser att byggnation är olämplig på platsen, samt att nackdelarna är betydligt större än fördelarna med förslaget.

Boende KE

Den skrivande anser att förslaget går stick i stäv med *Vision 2040* då förslaget innebär byggnation på parkmark.

Boende NPH

Den skrivande är negativ till planförslaget. Den skrivande menar att många grönytor bebyggs i Enskede, och att hundägare får färre ställen att rasta sina hundar på. Den aktuella grönytan används enligt den skrivande av barn och många hundägare.

Den skrivande anser också att planförslaget inte tar hänsyn till de närboende, som får mer insyn och mindre ljus. Den skrivande anser också att infrastrukturen i området inte är tillräckligt väl utbyggd för att klara av fler boende. Den skrivande menar att om man ska bygga något bör det vara nya förskolor. Den skrivande anser att den nya gatan riskerar att bli en smitväg och påpekar också att bestämmelser om kulturmiljö verkar väga tyngre när en privatperson söker bygglov för förändringar i området.

Boende JA och TL

De skrivande anser att planförslaget påverkar Gamla Enskedes karaktär och riksintresset negativt. De menar att nya byggnader måste anpassas till den befintliga bebyggelsen. Den föreslagna bebyggelsen anser de skrivande är oproportionerligt stor och att de orsakar insyn och skugga för de närboende. De skrivande anser att fler utredningar behövs, dels kring hur området kan hantera fler boende med tanke på brist på plats på vårdcentral och skolor/förskolor, dels kring grundvattenförändringar, vibrationer och risker som byggprojektet eventuellt kan medföra. De skrivande anser att hela eller delar av området fortsatt ska användas som park, särskilt delen som angränsar till villorna. De föreslår att parken kan upprustas och iordningställas med till exempel bänkar och blommor. De skrivande föreslår också att en del av området istället kan användas till en ny förskola.

Boende TE

Den skrivande anser att den planerade gatan kommer innebära risk för intensiv genomfart. Den skrivande anser också att platsen är en viktig yta för små barn i området, och för skolbarnen på Katolska skolan. Den skrivande anser också att den planerade bebyggelsen är stilmässigt främmande för området och ger sken av att vara illa genomtänkt.

Boende GI och BI

De skrivande är negativa till planförslaget, och menar att parkmarken är en viktig lektyta för barn och rekreationsområde för Katolska skolan. De skrivande anser att planförslaget kommer medföra ökad trafik, innebära olämplig skuggning av befintliga

byggnader och platser samt värdeminskning på intilliggande mark. De anser också att utrymmet mellan parhusen är för litet.

Boende KF

Den skrivande är negativ till planförslaget och anser att de planerade husen är för stora, dåligt gestaltade och inklämda på en trång yta. Den skrivande anser att det är olämpligt att placera bebyggelse på parkmark och menar att den aktuella platsen är viktig för att avlasta de kringboendes behov av natur, luft och ljus. Den skrivande uttrycker oro för barn i området, och särskilt för en egen nära släkting som bor intill planområdet, vars sjukdomstillstånd gör att denne riskerar att drabbas särskilt svårt under byggtiden, men också efteråt med den förtätade infrastrukturen som blir följden av bygget. Den skrivande anser att planförslaget inte har tagit hänsyn till de närmast boende med tanke på ökad insyn, värdeminskning och försämrad livsmiljö. Den skrivande anser att planförslaget endast kan förklaras med vinstintressen och uttrycker oro för att Sockenplans karaktär kommer berövas när parken bebyggs.

Boende MF

Den skrivande anser att man bör ta hänsyn till de boendes intressen och inte bebygga grönområdet med tanke på rekreationsmöjligheter som då försvinner, eller så nära tomtgränser med tanke på de närboendes integritet och tomtförhållanden. Den skrivande anser att den planerade bebyggelsen bör förminskas, avgränsas och ta hänsyn till höjden på omgivande bebyggelse.

Boende RB

Den skrivande har en vuxen son boende i kv. Häradsdomaren med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och ett hälsotillstånd som gör att denne är beroende av fasta rutiner och en lugn miljö för att klara av att bo och fungera på egen hand. Den skrivande konstaterar att sonen kommer fara illa om ett byggprojekt sätter igång utanför dennes bostad. Den skrivande vill genom yttrandet föra sin sons talan, då den berörde inte själv kommer inkomma med ett yttrande.

Boende EB och PW

De skrivande är negativa till planförslaget. De menar att planförslaget bryter mot ett flertal av de mål för staden som går att läsa i översiktsplanen. De skrivande citerar text från följande kapitel: *Ett sammanhängande parknät, Gröna kvaliteter, Kulturmiljö, Planeringsinriktningar kulturmiljö, Arkitektur och gestaltning*. De skrivande menar att den aktuella parken anlades för att boende i flerbostadshusen inte hade egen trädgård. Behovet av parken kvarstår, menar de skrivande. De anser att parken bör bevaras också med tanke på luften, buller, djurarter, ekosystemtjänster, partikelupptag, vattenreglerande ytor, växter för pollinering, men också för barnens lekmiljö, hundägare, som

promenadväg, picknick, parkteater med mera. De skrivande pekar på avsnittet *Lokala utvecklingsmöjligheter - Gamla Enskede* i Översiktsplanen och menar att planförslaget står i kontrast till utvecklingsmöjligheternas intention. De skrivande citerar också Miljöbalkens 3 kap. 6 §. De menar att planförslaget innebär påtaglig skada för riksintresset Gamla Enskede, och att förslaget står i strid mot lagen. De skrivande anser att Stockholms behov av nya bostäder inte kan väga upp mot dessa brott mot kulturmiljöplan och översiktsplan. De skrivande ställer sig kritiska till den avslutande samlade bedömningen i Tyréns kulturmiljöutredning och byggaktörens illustrationer av förslaget som de skrivande menar är skönmålade. De skrivande anser att både exploateringen av platsen och gestaltningen av de föreslagna husen strider mot kulturmiljön och den ursprungliga idén om trädgårdsstaden Gamla Enskede.

Boende JN

Den skrivande är negativ till planförslaget, och önskar att man bevarar skolbarnens lekyta och pulkabacke. Den skrivande föreslår att man istället kan bygga i korsningen Enskedevägen/Palmfeltsvägen, utanför Enskede Gårds Gymnasium.

Boende CA

Den skrivande är negativ till planförslaget och anser att inget bör byggas på den aktuella platsen. Den skrivande stöder argumenten i bifogat dokument, yttrande skrivet av AW på s. 62.

Boende JS

Den skrivande anser att planerad bebyggelse påverkar trädgårdsstaden Gamla Enskede negativt då en av få grönytor försvinner. Den skrivande anser att de föreslagna husen inte passar in i den befintliga arkitekturen och anser vidare att storleken på de föreslagna husen avviker väsentligt från kringliggande hus.

Boende MS

Den skrivande anser att planområdet är för trångt att bebyggas. Den skrivande anser också att de planerade husen inte passar in rent stilmässigt då de avviker från den befintliga stilen i Gamla Enskede.

Boende EK

Den skrivande anser att fyravåningshus är för högt, och föreslår istället radhus på två våningar.

Boende EL

Den skrivande bestrider förslaget i sin helhet eftersom det innebär en förfulning av ett kulturhistoriskt intressant område och en inskränkning i medborgarnas rörelsefrihet och möjlighet till rekreation i sitt närområde. Den skrivande anser att det är viktigt att planera nya bostäder i Stockholm men är negativ till att det görs

genom förtätning av befintliga bostadsområden och exploatering av grönytor. Den skrivande menar att trädgårdsstaden inte får förvandlas till en kompakt stadsdel, utan att man istället bör verka för att få Gamla Enskede UNESCO-märkt. Den skrivande anser att byggaktörens skisser är missvisande, att de föreslagna husen egentligen är större. Den skrivande framför också kritik till byggaktörens säljande text om att de nya husen har minimal insyn, när man från taket på dessa kommer ha utsikt över de närliggande trädgårdarna och istället ge dessa insyn. Den skrivande föreslår att man ska upplåta mark till byggaktören i ett obebyggt område istället.

Boende PM

Den skrivande motsätter sig planförslaget. Den skrivande anser att det är fel att exploatera en grönyta för att bygga hus. Parken är viktig för barnen i Katolska skolan och alla andra barn i området, menar den skrivande. Den skrivande hänvisar till en rapport från DN om att gröntan per person krymper i Stockholm, och att 60-80% av exploateringen i Enskede mellan 2012-2030 kommer göras på grönytor. Den skrivande konstaterar att träd och grönytor kommer försvinna i och med tunnelbaneutbyggnaden och att det aktuella planförslaget skulle innebära ännu mer trafik under byggtiden i området. Den skrivande bifogar bilder som visar risk för sättningskador för hus på Hemmansvägen som tunnelbaneutbyggnaden innebär, som den skrivande menar att även det aktuella planförslaget skulle innebära. Den skrivande anser också att de föreslagna husen inte passar in i området, varken storleksmässigt eller gestaltningsmässigt. Den skrivande konstaterar att de föreslagna husen kommer skugga både villatomter och park framför Katolska skolan. Den skrivande anser att de föreslagna tilläggen inte anpassar sig till de befintliga husen i området, i motsats till vad som sägs i planbeskrivningen. Den skrivande anser också att den föreslagna grönkompensationen inte är tillräcklig kompensation för de ytor som försvinner i parken.

Boende MW, LW och HFE

De skrivande motsätter sig planförslaget. De skrivande anser att de föreslagna husen avviker utseendemässigt och storleksmässigt från det övriga området och lägger sig som en mur. De skrivande anser att förslaget förändrar områdets karaktär och kommer minska dess attraktivitet. De skrivande menar att Gamla Enskede är trivsamt tack vare dess stadsplan med en kombination av hustypologier som knyts samman av varierande grönområden. De skrivande anser att parken används flitigt och att den var tänkt som rekreativsområde för dem utan egen trädgård. De skrivande befarar att ett godkännande av planförslaget skulle innebära att mer liknande förtätning sker i framtiden, vilket skulle innebära att området

förlorar sin själ. De skrivande föreslår att man istället kan tillgodose behovet av nya bostäder genom att förtäta längs Enskedevägens norra sida, och på spåren där t-banan idag går vid Enskede Gård. De skrivande föreslår också en överdäckning av Nynäsvägen för att ge plats för bostäder, en mötesplats och för att knyta ihop Dalen och Gamla Enskede.

Boende PL

Den skrivande är emot att man bebygger marken på det aktuella planområdet. Den skrivande menar att marken är en av få gröna parktytor i ett område omgärdat av stora trafikleder. Den skrivande anser att ytan behövs som lekyta, dels för barn som bor i lägenheterna i området, dels för barn i Katolska skolan och Enskede skola som båda har begränsade asfalterade skolgårdar. Den skrivande anser att man istället ska omhänderta grönytan genom att sätta upp t.ex. fotbollsmål, basketkorgar eller pumtrack för cykling, för att uppmuntra till spontan fysisk aktivitet. Den skrivande önskar att Staden ska arbeta för de fastställda målen för hållbar utveckling som finns i agenda 2030, och bevara de grönytor som finns i Stockholms tätbyggda förorter.

Boende AB

Den skrivande anser att de föreslagna husen är för stora, och att parhusen är placerade för nära de befintliga villatomterna och kommer skugga dessa. Den skrivande anser också att parken bör sparas eftersom den används av dem som bor i flerbostadshusen, av barnen i Katolska skolan samt av parkteatern. Den skrivande anser att man bör bekämpa bostadsbristen genom att t.ex. omvandla köpcentrum och industriområden till bostadsområden istället för att bebygga befintlig park.

Boende IF

Den skrivande anser att man inte ska bebygga en plats där barn kan leka fritt och man kan röra sig över gröna ytor. Den skrivande anser också att man ska följa de tankar som länge funnits och som nyligen fastslagits för området. Den skrivande anser att det finns mer plats att bygga längre ut i förorten och ger exempel på ny bebyggelse i Ormkärr där man uppfört villor i ett f.d. slyområde och menar att detta är ett bättre sätt att gå tillväga.

Boende CW och MW

De skrivande motsätter sig planförslaget och delar till fullo de synpunkter som framgår av AW på s. 62.

Boende GH

Den skrivande instämmer till fullo som framgår av AW på s. 62.

Boende IC

Den skrivande anser att planförslaget innebär negativa konsekvenser för kulturmiljön i Gamla Enskede som är ett riksintresse, samt för den allmänna miljön genom en ökning av luftföroreningar. Den skrivande informerar om att PM10 idag ligger över 40 µg/m³ runt Nynäsvägen och 15-20 µg/m³ vid Sockenplan. Den skrivande menar att om man tar bort grönområdet för att bygga bostäder kommer trafiken öka och därmed ökar luftföroreningar, vilket innebär förhöjd risk för sjukdom för de som bor i området. Den skrivande hänvisar till Boverkets skrift från 2013 om riksintressen, samt till luftföroreningskartor på slb.nu.

Boende YW

Den skrivande önskar att de föreslagna flerfamiljshusen ska vara så lika de befintliga som möjligt, inte högre och inte bredare. Den skrivande önskar också att de ska ha mindre fönsterytor, med tanke på kommande värmepumpar. Den skrivande anser att de föreslagna parhusen inte ska byggas ö.h.t. utan istället sparas som en grön och bilfri yta för barn och andra.

Boende KP

Den skrivande anser att det är mycket olämpligt att bebygga en av få öppna grönytor i området, då den är lämplig för lek och spel för barn i Katolska skolan och andra i området. Den skrivande anser också att de tänkta husen kommer mycket nära villorna och skuggar dessa. Den skrivande anser att husen är för stora och inte harmonierar med befintliga hus.

Vidare anser den skrivande att den föreslagna bilvägen kommer orsaka en problematisk trafiksituation, osäker för barn.

Den skrivande anser att planeringen inte utgår från dem mest angelägna bostadsbehoven: billiga, mindre bostäder för unga.

Istället utgår projektet från ekonomiska vinstintressen, och t.ex. parhusen kommer sannolikt endast välförsedda människor kunna köpa, menar den skrivande.

Boende PO

Den skrivande anser att man inte ska ta bort möjligheten för barn att kunna utöva fri lek. Den skrivande anser att många grönområden försvunnit i området och att man bör bevara den aktuella parken som planerades och anlades för folket när Gamla Enskede byggdes.

Den skrivande anser att flerfamiljshuset inte passar in i området p.g.a. sin höjd. Den skrivande anser att naturligt ljus är viktigt för skolbarn och menar att det verkar som att man aktivt valt att inte visa solstudier för årets mörka månader 23 sep - 20 mars.

Den skrivande anser att man ska ta hänsyn till värdefulla träd i parken och citerar Rambölls utredning som beskriver negativa konsekvenser för träd med ekologiskt värde.

Boende AL

Den skrivande anser att planförslaget påverkar arkitekturen på ett negativt sätt i ett kulturhistoriskt och välbevarat område. Den skrivande konstaterar att planförslaget innebär förlust av allmänt grönområde och värdefull lekmiljö. Den skrivande konstaterar att föreslagen bebyggelse skuggar de befintliga villatomterna.

Den skrivande anser att illustrationer som presenterats är förskönade eftersom husen ser lägre ut på dessa och för att de visar barn som leker på en bilgata. Den skrivande anser att man ska utreda alternativ till att bygga bostadshus på allmän park.

Boende LH och EL

De skrivande anser att de föreslagna byggnaderna är för stora till höjd och volym i förhållande till befintlig bebyggelse. De skrivande anser att illustrationer som presenterats är missvisande då husen ser mindre ut än de kommer bli. De skrivande anser att de föreslagna byggnadernas gestaltning inte harmoniserar med övrig bebyggelse i Gamla Enskede, bl.a. avseende takens utformning och fönsterpartier.

Boende CK

Den skrivande protesterar mot planförslaget och anser att det är huvudlöst, historielöst, lekovänligt, okänsligt, oestetiskt och fantasilöst. Den skrivande anser att förslaget saknar balans mellan huskroppar, användbara grönytor och den omgivande bebyggelsen. Den skrivande anser att man kan bygga på platsen, men att man bör börja om, tänka djärvt utifrån de hustyper som finns i Gamla Enskede och bygga i proportioner som inte tar död på helheten. Den skrivande önskar något vettigt, trivsamt, snyggt, arkitektoniskt spännande, och att man sparar en rejäl lekylta nedanför den katolska skolan. Den skrivande uppmanar till att, inför kommande generationer, ta vara på den attraktiva exploateringsyta som finns att arbeta med.

Boende CR

Den skrivande anser att planförslaget kommer innebära stora förändringar för de boende i området, men främst för skolbarnen på Katolska skolan. Den skrivande är uppvuxen i området och vittnar om att barnen leker ute i parken varje rast, samt har idrottslektioner där. Ur ett hälsoperspektiv kan detta innebära ökad inaktivitet hos barnen då dessa begränsas till en mindre yta, menar den skrivande. Den skrivande anser att det är olämpligt att ta bort en av de sista grönytorerna i Gamla Enskede och menar att det finns risk att lägenheterna inte ens blir sålda. Den skrivande föreslår att man istället utvecklar grönområdet med ett utomhusgym.

Boende GH

Den skrivande anser att de föreslagna husen inte passar in i Gamla Enskede, utan kommer kännas inklämda och malplacerade. De kommer stå nära villatomterna och skugga dessa, menar den skrivande.

Boende UA

Den skrivande anser att det är positivt med bostadsbyggande, men att planförslaget inte tar hänsyn till trädgårdsstadens karaktär, eller till de som bor nära som får sina trädgårdar skuggade stora delar av dygnet, året om, samt insyn. Den skrivande anser att de föreslagna husen är oproportionerligt stora. Den skrivande anser också att trafiksituationen skulle bli försämrad med den nya gatan. Den skrivande menar att parken används och att Enskede behöver ytor för spontanidrott för barn och unga. Den skrivande föreslår att man istället kan anlägga lekytor i parken som t.ex. en fotbollsplan, eller att man istället bygger en förskola, som i så fall inte skuggar för de omkringboende.

Boende HB

Den skrivande anser att bostäder behöver byggas men detta är fel sätt att gå tillväga. Man bör inte bebygga enskilda lediga grönytor, då dessa är en del av Stockholms unika karaktär, menar den skrivande. Den skrivande anser också att den aktuella grönytan är en del av områdets ursprungliga kartläggning. Den boende menar att de föreslagna husen är för höga, och anser att man bör ta hänsyn till inverkan på de befintliga husen vad gäller höjd och skala på de nya. Den skrivande anser att byggaktörens illustrationer är missvisande, och uppmanar till att ta in en oberoende arkitekt för bedömning och menar att förslaget inte tar hänsyn till Skönhetsrådets remissyttrande. Den skrivande anser också att de föreslagna husen inte tar hänsyn till solljus och insyn för de befintliga husen. Den skrivande anser också att den föreslagna bilvägen innebär risk för ny smitväg, ökat buller och trafikfara för barn. Den skrivande menar också att tre fickparker är en ytterst marginell ersättning för parken, och att skogsparken som bevaras kommer hamna i skugga vilket kommer påverka växtligheten.

Boende JR

Den skrivande motsätter sig planförslaget, eftersom den skrivande bor i närheten och nyttjar parken nästintill varje dag, året runt. Den skrivande menar att bebyggelsen förtätar området på ett onaturligt sätt och samtidigt ökar belastningen på kollektivtrafiken. Förslaget menar den skrivande kommer också öka biltrafiken och antalet parkerade bilar i Gamla Enskede. P-talet troligtvis för lågt skriver den boende. Parken påpekar den boende är en samlingsplats för områdets barn, unga och husdjur. Den skrivande tycker att de

föreslagna byggnaderna passar dåligt in i Gamla Enskedes karaktär och påpekar samtidigt att föreslagna byggnaderna kommer skugga kringliggande tomter under större delen av året. Direkt angränsande fastigheter får en betydande värdeminskning menar den boende.

Boende KP

Den skrivande anser att planområdet är en för smal yta att inrymma flerbostadshus och bilväg och att planförslaget innebär stor negativ påverkan på de angränsande tomterna. Den boende menar att planförslaget strider mot de tankar som fanns när området först planlades. Den skrivande anser också att de bostäder som planeras inte uppväger de negativa konsekvenser som uppstår för boende i närområdet.

Boende BH

Den skrivande avstyrker planförslaget och anser att förslaget vandaliserar en kulturhistorisk park i Gamla Enskede. Parken är viktig för barn som bor i flerfamiljshusen och skolbarnen i Katolska skolan, menar den skrivande. Den boende anser att förslaget avviker från Gamla Enskedes karaktär, och att de föreslagna husen är för höga. Den skrivande anser också att den planerade gatan innebär en stor trafikfara för skolbarn.

Boende MA

Den skrivande motsätter sig planförslaget, eftersom de skrivande bor i närheten och nyttjar parken nästintill varje dag, året runt. Den boende menar att den ursprungliga tanken med parken var att ge lek- och springytor för barn som bor i de intilliggande flerfamiljshusen. Vidare anser den boende att bebyggelsen förtätar området på ett onaturligt sätt och ökar belastningen på kollektivtrafiken samt ökar biltrafiken i en redan ansträngd trafikmiljö. Parken anser den boende är en samlingsplats för områdets barn, unga och husdjur. De föreslagna byggnaderna passar inte in i Gamla Enskedes karaktär utan förstör dess idylliska atmosfär menar den skrivande. De föreslagna byggnaderna kommer skugga kringliggande tomter under större delen av året och de direkt angränsande fastigheterna får en betydande värdeminskning menar den boende. Förslaget innebär att miljön försämras. Träd och natur påpekar den boende kommer att försvinna under byggnation.

Boende HP

Den skrivande brukar använda den aktuella parken till att flyga drake, cykla och sparka boll med sin son. Den skrivande menar att platsen till synes är ganska oansenlig men att den har ett värde för de som bor i området, då det inte finns många andra platser för spontanlek. Den skrivande anser också att de föreslagna husen inte passar in estetiskt i området, utan att de blir som en mur mellan villorna och lamellhusen. Husen är dessutom för höga jämfört

med intilliggande hus, anser den skrivande.

Boende JO

Den skrivande anser att parken bör vara kvar eftersom den har en funktion, det finns inte många öppna grönytor i området. För barn är det betydelsefullt att ha en bilfri väg till skolan, förskolan eller idrottsplatsen, anser den skrivande. Den skrivande ser ofta barn från Katolska skolan leka på området, och använder själv platsen för lek med sina barn.

Boende MA

Den skrivande anser att förslaget är dålig, och att planen bör läggas ner. Den skrivande anser att platsen är olämplig att förtäta med bostäder, då den behövs som parkmark och parkmark bör fredas. då ytan utgör en slags gård till lamellhusen längs Sockenvägen, enligt den skrivande, som också anser att planen är ogenomtänkt och hastigt framtagen, och att förslaget är dåligt anpassad till den befintliga miljön, där husen trängts in på en för liten yta.

Istället tycker den skrivande att parken borde bevaras, och att en gemensamhetslokal borde uppföras på en del av ytan, samt att möjligheten att uppföra ett seniorboende, med en annan utformning än den föreslagna, borde utredas då behovet finns hos äldre som t.ex. äger stora villor i närområdet och behöver flytta till mindre.

Gestaltningmässigt anser den skrivande att de föreslagna byggnaderna är klumpiga och för grova för platsen.

Slutligen anser den skrivande att byggnationen innebär ett angrepp på en idrotts- och natuptyta som används flitigt av barn, och att tillgång på naturupplevelser är viktigt för såväl barn som vuxna.

Boende IP

Den skrivande är negativ till förtätning i det berörda området, med motiveringen att en ny hamn planeras i Nynäshamn, som kommer att bidra till ökad trafik längs Nynäsvägen, och de många bostadsprojekt som planeras i Stockholm tror den skrivande kommer att medföra än fler bilar och utsläpp i stadens gatunät. Den skrivandes mening är också att barn och vuxna behöver och använder det aktuella området för lek och rekreation, och att de höga kulturmiljövärdena i nära anslutning borde beaktas mer. Den skrivande anser att parhusen är för höga, och att arkitekturen generellt påverkar den befintliga miljön negativt.

Boende RS och PP

Synpunktslämnarna är negativa till den föreslagna exploateringen. De anser att volym, höjd och arkitektoniskt uttryck är dåligt anpassade till de platsspecifika förutsättningarna, och att byggnaderna borde ritas om och sänkas minst två våningar. De anser också att den nya gatan är för bred. Flera i området vill flytta

därifrån om planerna realiserar, menar de skrivande, som vill att planen läggs ned.

Boende SV

Den skrivande protesterar mot förslaget. Den skrivandes son går på Katolska skolan, och använder parkytan i sin dagliga utelek både under skoltid och på fritiden. Den skrivande menar att mycket förtätning har skett de senaste åren i stadsdelen, och att den fått sin beskärda del av bostadsbyggnation, och att parkytan ifråga inte bör ianspråkta för exploatering. Risken är stor för att planförslaget innebär stora olägenheter för både barn och vuxna i området, såväl under byggnationstiden som efter färdigställandet, anser den boende.

Boende JSM

Den skrivande protesterar mot förslaget och lämnar samma synpunkter som boende AW på s. 62.

Boende KW och PW

De skrivande instämmer med yttrande skriven av boende AW på s. 62. Utöver detta avstyrker de planförslaget med motiveringen att målsättningarna om bevarande av parkmark i Vision 2040 måste efterlevas och att denna yta har sedan den ursprungliga planen togs fram varit avsedd att vara parkmark. Vidare menar de skrivande att plana grönytor för spontanidrott och lek saknas i området.

Boende MK

Den skrivande är negativ till att den aktuella parkytan exploateras, och anser dessutom att de föreslagna byggnaderna inte tar hänsyn till den befintliga miljön, med lägre småhus och lamellhus.

Boende SF

Synpunkten är tyvärr nästan oläsbar då den inskannade texten blivit väldigt blek. Kontoret lyckas tyda att den skrivande är negativ till förslaget, bland annat med anledning av att parhusen skuggar befintliga trädgårdar.

Boende AH

Den skrivande anser att de föreslagna parhusen är dåligt anpassade till de platsspecifika förutsättningarna, med riksintresset trädgårdsstaden och en småhustypologi som närmsta granne. Vidare anser den skrivande att parhusen i alltför stor utsträckning orsakar slagskuggor på befintliga villatomter norr om planområdet. Den skrivande anser att parhusen bör omgestaltas med en tydlig anpassning till befintlig arkitektur, och sänkas påtagligt.

Boende TS och MP

De skrivande anser att parhusförslaget avviker för mycket från befintlig arkitektur i området, och önskar att de sänks och anpassas i

högre utsträckning till småhusbebyggelsen. Av de två föreslagna alternativen till gatulösning förordar de skrivande en enkelriktad gata med utfart mot Enskedevägen, med hänvisning till att en lösning med både in- och utfart vid Handelsvägen kan orsaka trafikstockning vid Sockenvägen/Handelsvägen då flödena redan är stora på dessa gator. Vidare ställer sig de skrivande tveksamma till om antalet planerade parkeringsplatser kommer att räcka till, då de ser en risk att de nya boende har minst en bil per hushåll, och undrar var överskottet av bilar ska parkeras om så blir fallet.

Boende PB

Den skrivande saknar information och utredning kring eventuell påverkan som sättningar och andra risker för närliggande fastigheter i och med den föreslagna byggnationen. Den skrivande saknar också en samlad bild av hur buller/trafiksituationen i området förändras, både i och med det aktuella projektet men även den kommande tunnelbaneutbyggnaden m.m. Dessutom är den skrivande orolig att den ökade trafiken och den nya gatan påverkar barns säkerhet då de ska passera genom det aktuella området, t ex till Enskede IP. Alternativet med genomfart ut mot Enskedevägen är inte att föredra enligt den skrivande, som tror att gatan med detta kan bli en smitväg. De närliggande småhusen har ett högt kulturhistoriskt värde, och det finns hårda restriktioner kring vad och hur de boende i dessa får utveckla sina fastigheter menar den skrivande. De föreslagna parhusen avviker däremot mycket från den gamla stadsplanen och trädgårdsstadsidealet, menar den skrivande, som anser att parhusförslaget är oproportionerligt stora i volym och höjd, och skuggar de befintliga närliggande tomterna i alltför stor utsträckning.

Boende CS

Den skrivande undrar om följande synpunkter har beaktats i planarbetet: I närheten ska en arbetstunnel för nya T-banan etableras. Hur blir den totala biltrafikbelastningen på närområdet? Har det gjorts en studie av hur flödet av trafik ser ut i rondellen vid Sockenplan samt Enskedevägen och en beräkning av hur tillkommande trafik från den planerade gatan kommer att påverka trafikflödet? Har man mätt antalet barn/personer som idag går över den grönyta som planeras bebyggas, ned till Enskede IP? Har det beaktats att bebyggande av den sista större grönytan i Enskede påverkar ekhabitatet? Har det beaktats principen om ekologisk kompensation vid bebyggande av grönytan? Detta i förhållande till alla de nybyggnationer i området som planeras. Den skrivande önskar att grönytan skall göras mera användbar och inte bebyggas. Vidare anser den skrivande att de planerade byggnaderna är olämpliga, för stora och innebär ett dåligt platsutnyttjande, då få familjer ryms inom en relativt stor yta där

parhusen planeras. Slutligen menar den skrivande att förslaget strider mot den höga kulturvärdesklassningen av närbelägna Gamla Enskede trädgårdsstad, och motsätter sig förslaget som helhet. Den skrivande anser att det finns stora osäkerheter kring hur bland annat det nya tunnelbanebygget och detta projekt påverkar befintliga byggnader, avseende exempelvis grundvatten och vibrationer, och vill att detta utreds och att ansvar säkerställs före byggnationsstart. Den skrivande tror att detta och andra byggprojekt i närområdet negativt kommer att påverka barns upplevelse av sin närmiljö, med mer trafik och buller och en otryggare tillvaro. Den skrivande önskar att projektet bordläggs tills vidare.

Boende HS

Den skrivande invänder mot att området bebyggs och med hänvisning till åsikten att en viktig park- och lekyta går förlorad.

Boende EE

Den skrivande invänder mot att området bebyggs och med hänvisning till åsikten att en viktig park- och lekyta går förlorad.

Boende KB

Den skrivande motsätter sig förslaget, med hänvisning till att den föreslagna bebyggelsen inte passar in i den befintliga miljön, och ställer sig frågande till att förslag av denna typ tas fram, när villaägare i Gamla Enskede inte får bygglovsansökningar för betydligt mindre och mer anpassade ingrepp i sina fastigheter godkända med hänvisning till de kulturhistoriska värdena. Den skrivande är också emot att grönytan bebyggs då den används flitigt idag och behövs i området.

Boende KIJ

Den skrivande är negativ till planförslaget, med anledning av att ytan används av skolbarn och närboende barn som lek- och sportyta.

Boende SC

Den skrivande är negativ till förslaget och anger följande skäl. Den sista, bilfria ytan i området bebyggs, vilket är negativt för områdets barn, särskilt dem som saknar egen trädgård. Flera andra byggprojekt kommer att pågå parallellt, som tunnelbaneutbyggnaden, vilket ger en orimligt stor påverkan sammantaget för de boende som ska stå ut med alla störningar. Området är omgärdat av hårt trafikerade gator redan idag, och parkytan utgör en oas mellan dessa.

Boende MI

Den skrivande lämnar samma synpunkt som ovan.

Boende IA

Den skrivande kräver Enskedes sista öppna parkyta bevaras. Hen anser att parkmarken är av kulturellt riksintresse, avsedd för barn som bor i flerfamiljshusen. Vidare anser den skrivande att flerbostadshusen om fyra våningar med en femte teknikvåning samt parhusen om tre våningar inte tagit hänsyn till den totala insyn och den ringa tillgång av solljus som de befintliga bostäderna kommer att drabbas av i och med uppförandet.

Boende CB och PB

De skrivande är negativa, och anser att förslaget utgör en hög risk för grundvattenpåverkan och vibrationer, samt att det påverkar kulturmiljön och ursprungsplanen negativt, och att behovet av parken är stort än idag, liksom då den planlades. De skrivande anser att allmänintresset är litet, och avstyrker planen.

Boende CW

Den skrivande är negativ till förslaget, och anser att de föreslagna byggnaderna är av låg arkitektonisk kvalitet och för stora, samt tar för stor del av grönytan i anspråk.

Boende MN

Den skrivande motsätter sig planförslaget och ifrågasätter ett förslag som medför att boende i området som inte har tillgång till ett eget grönområde i anslutning till fastigheten berövas det allmänna grönområdet. Vidare är den skrivande negativ till att de befintliga smalhusen kommer avgränsas av vägar runt om sitt hus. Parkerna som förslaget tagit fram blir enligt den skrivande för små, mörka och otillgängliga för andra än de nya boende genom den mur som föreslås. Vidare anser den skrivande att byggnaderna är för stora och för höga och genererar för mycket konsekvenser för intilliggande bebyggelse i form av insyn och blickfång. Den skrivande menar att de flesta nog respekterar det faktum att staden växer men ser samtidigt att det sker i samklang med de boende och områdenas karaktär och inte genom att byggmöjligheter maximeras som den skrivande upplever med planförslaget.

Boende CO

Med följande angivna skäl anser den skrivande att bygget inte skall äga rum. Den skrivande anser att parhusen och flerfamiljshusen inte passar in arkitektoniskt i omgivningen och att de är överdimensionerade. Vidare anser den skrivande att flerfamiljshuset som föreslås med sina fem våningar kommer att bli högre än befintliga flerbostadshus och därmed dominera området och kontinuerligt skugga den slänt som blir kvar. Den skrivande är negativ till de föreslagna parhusen som hen anser vara överdimensionerade och påpekar att dem kommer skugga villorna

på Hemmansvägen under hela vinterhalvåret. Grönområdet används dagligen av boende och elever i S:t Eriks katolska skola året om.

Boende BA

Den skrivande anser att riksintresset skadas väsentligt om förslaget genomförs. Att placera två nya flerbostadshus parallellt med smalhusen strider mot ursprungsidén om en ring av smalhus runt Gamla Enskede, menar den skrivande. Byggnadernas höjd och arkitektur anser den skrivande avvika helt från den befintliga bebyggelsen.

Boende MW

Den skrivande är förfärad över förslaget som hen anser enormt fult och skrymmande. Byggnaden den skrivande bor i kommer hamna helt i skugga och ängen med tillhörande skogsbacke försvinner. Den skrivande menar att de som bor intill Sockenvägen redan har en tungt trafikerad väg intill sitt bostadsområde och nu även kommer få en till bilväg. Den skrivande tycker det saknas tillräcklig utredning om hur de planerade byggnaderna påverkar omkringliggande bebyggelse.

Yttranden inkomna efter samrådstiden

Planförslaget sändes ut på samråd 2018-11-13 - 2019-01-11.

En sakägare och tre övriga boende kom in med synpunkter efter att samrådstiden gått ut.

Sakägare

Boende UN

Den berörde skriver att folkhälsan kräver att barn och ungdom behöver minst en timme om dagen till att röra sig i naturliga områden, för gymnastik och naturliga rörelser. Den berörde undrar hur Staden tillgodoser rörelse för barnen då parken tas bort och med det möjligheten att röra sig i naturen enligt den boende.

Övriga

Boende KB

Den berörde är förundrad över ett förslag som hen anser inte passar in i Gamla Enskedes unika miljö. Vidare anser den skrivande att byggnaderna kommer för nära befintliga hus och att byggnaderna som föreslås är oproportionerligt stora.

Boende AA och LD

De berörda anser att föreslagna byggnader anknyter dåligt till Gamla Enskede och menar att Gamla Enskede måste bevaras intakt och hänvisar till riksintresset. De anser att byggnaderna är för stora och ger för mycket skuggverkan. De berörda frågar sig varför det

byggs fler bostadsrätter när befintliga inte blir sålda. Vidare tror de skrivande att Enskede inte klarar fler boende med tanke på barnomsorg, skolor, kommunikationer, bilparkeringsplatser m.m.

Boende EW och DS

De berörda anser att förslaget tar bort tar bort en av de sista öppna parkytorna i området och att det hotar barnens rätt till lek och utrymme i området. Vidare menar de skrivande att parkområdet används frekvent för lek och fotboll och att den även fungerar som skolgård för S:t Eriks katolska skola. Barnperspektivet har man inte tagit hänsyn till anser de skrivande och önskar en utredning gällande detta. De skrivande räknar upp ett flertal lek- och idrottsytor som delvis eller helt kommer byggas bort däribland Enskede IP och Enskede Gymnasiums grusplan. De berörda motsätter sig förslaget men har samtidigt förståelse för att det behövs fler bostäder. Dock anser dem att området förtätas så mycket att det sker på stor bekostnad av de redan boende vilket de anser är oacceptabelt.

Anna Lina Axelsson
planchef

Stina Bäckström
stadsplanerare